

201

CATALUNYA

REVISTA D'
INFORMACIO
I EXPANSIO
CATALANA

OCTUBRE 1930

50 cts.

2
86

La Panificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pasticeries
— de —

FABRE I MONTSERRAT

Casa central:

SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALS:

9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:
Rivadavia 349, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde:
Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda

Modernice
su hogar

Utilice
**Aparatos
eléctricos**

Compañía
HISPANO-AMERICANA de ELECTRICIDAD
CHADE

LLIBRES

DIARIS I REVISTES

Publicacions Catalanes

—
NOVETAT EXTRAORDINARIA

CATALUNYA
DESCOBRIDORA
D'AMERICA

per R. Carreras i Valls

Val. . . . \$3.50
correu \$ 0.25

DONATO ALVAREZ 2652 - Buenos Aires

Representant a Rosari - CONRAD TORRA - Rioja 1889

REDACTOR-EN-CAP
R. ESCARRA

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
A. QUINTANA

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - OCTUBRE 1930

ELS NOSTRES PROPOSITS

UNA colla d'amics ens hem ajuntat de bell nou per tal de continuar la "Catalònia", que tants d'elogis obtingué durant l'època verament artística de la seva aparició. Només que ara, en aquesta prossecució, no es dirà "Catalonia", sinó "CATALUNYA". Tan se val. (No direm el perquè del canvi, per lleig i menut).

Quedem que d'avui endavant tornarem a tenir un cop cada mes aquella re-

vista que era l'orgull dels catalans d'Amèrica.

"CATALUNYA", però, tot i essent inspirada pel mateix alè

patriòtic, artístic i literari, surt novament amb una independència que abans li mancava. Ja ho era de tothom llavors, no ho era, però, abastament. Algú podia exigir preferències, fins silencis. Això ha desaparegut. Els qui la fem, qui ajuda generosament a realitzar la nostra aspiració, que és la seva, volem que "CATALUNYA" sigui de tots, sense cap diferència, com a bons germans dins una mateixa llar. Volem dir, però, que aquesta llar és animada per un esperit que es diu "catalanitat" ànsia resolta i constant de contribuir en tot ordre de la vida

al renovament de la personalitat de la nostra Terra, que té un bell cos i una ànima pròpia. De mostrar-ne tota la força i beutat del nostre organisme pairal ens en fem un deure irreductible. Es aquesta l'essència de la nostra tasca.

SUMARI

Els nostres propòsits. — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — L'Hora Catalana. — Reflexos, per Jordi d'Argent. — El vailet del pa, per Narcís Oller. (Dibuixos de A. Dameson). — Els metges de Filadelfia i els veterinaris de Sevilla. — Llibres, llibres, llibres. (Dibuixos de Macaya Cantó). — Joan Maria Guasch. Poesies. (Dibuix de Sanfeliu). — Il·lustrats catalans de pas a l'Argentina. — La joia de la verema, per Lluís Castelló. — Formentor de Mallorca. — Ferros catalans, per Ramon Canals. — El centenari de Mistral a Barcelona. — Les platges de Barcelona, per Alfons Quintana. — Vicens Puig i la seva obra, per Francesc Fàbregas. — Granollers en dia de mercat, per M. C. — Cristòfor Colom nasqué a Catalunya. (Caricatura de l'Apa). — Cròniques barcelonines. — Per què ploren les nines, per M. Bandranas Palà. (Dibuix d'Eliseu Macaya. — Evolucionisme de l'excursionisme català, per F. Pujol i Algüero. — Els catalans pel mon. — Noticiari de Catalunya. — Les cireres pretencioses, per Lola Anglada Sarriera. — El P. Josep Algué. (Dibuix de Sanfeliu). — Opinió d'altri. La Ibèria vista per Castelar, per Azorín. — Portada de Lluís Macaya.

6482

B.P. de Soria

61116482
D-2 23086

PEL NOSTRE IDIOMA

Els adjectius possessius són:

meu, meua; meus, meves
teu, teua; teus, teves
seu, seva; seus, seves
nostre, nostra; nostres, nostres
vostre, vostra; vostres, vostres
llur, llur; llurs, llurs

La llengua parlada, sense vacilar mai, usa sempre aquests possessius, així davant com darrera del substantiu (llevat de *llur*, del qual parlarem apart): *el llibre meu, el meu llibre; la taula teua, la teua taula; els seus diners, els diners seus; les nostres plomes, les plomes nostres; els vostres pensaments, els pensaments vostres*, etc. També es pot dir *un germà meu, aquest gos teu*, etc., *un meu germà, aquest teu gos*, etc.

Però en la llengua escrita abunden molt els qui prefereixen els possessius febles:

mon, ma; mos, mes
ton, ta; tos, tes
son, sa; sos, ses

nostre, nostra; nostres, nostres } sense
vostre, vostra; vostres, vostres } l'article

Aquestes formes—que la llengua antiga alternava abundantament amb *el meu, el teu*, etc.—avui únicament són admissibles en la poesia que, no obstant, també usa *el meu, el teu*, etc., i són vives davant d'alguns noms de parentiu i en algunes frases fe-

tes: *ton pare, ma germana, en ma vida*. En aquest cas, davant un nom femení començat en vocal o *h*, sembla permisible la substitució de *ma, ta i sa*, per *mon, ton, son*: *son àvia* en lloc de *sa àvia*.

Els qui escriuen en català farien bé de posar-se d'acord, en aquest cas, amb la llengua parlada escrivint exclusivament *el meu, la teua, els seus, les nostres, els vostres*, i evitant les formes febles que, sobre no ésser pas millor que les altres, tenen l'inconvenient de no ésser vives. No hi fa res que en les llengües novellatines que coneixem més hagin prevalgut, i així l'espanyol digui *mi libro, tu pluma*; el francès, encara més exclusivament, *mon crayon, ta maison*, i el provençal *sa jovenço, son front*. En canvi, l'italià diu, com nosaltres, *la mia donna, il suo figlio*, i el portuguès, *os teus olhos, a nossa lingua*.

El possessiu *llur*, conservat sols en el parlar de determinades comarques, ha estat resoltament adoptat, i amb raó, car constitueix una riquesa, per la llengua escrita: (el francès i l'italià el posseeixen amb la forma de *leur, loro* i fins hi ha hagut qui ha tractat d'introduir-lo en l'espanyol modern). Però cal que tots els que escriuen en català posin gran atenció a usar-lo amb completa propietat, cosa que sovint descui-

den. Cal fer-se càrrec que *llur* vol dir *el o la que pertany a ells* i que *llurs* vol dir *els o les que pertanyen a ells*. Basta, doncs, que sempre que ens vingui un *llur* o un *llurs* a la punta de la ploma ens aturem a pensar si té aquell significat: si el té, escriviu-lo, i si no el té, escrivim, en el seu lloc: *el seu, la seva, els seus o les seves*.

El seu parlar vol dir el parlar *d'ell o d'ella*; *llur parlar* vol dir el parlar *d'ells o d'elles*. Els *seus* fills vol dir els fills *d'ell o d'ella*; *llurs* fills vol dir els fills *d'ells*. Les *seves* cases vol dir les cases *d'ell o d'ella*; *llurs* cases vol dir les cases *d'ells o d'elles*.

Llur — separant-se en això dels altres adjectius possessius — es amb preferència usat davant del substantiu i sense l'article; la immensa majoria dels que l'usen bé, l'usen així. No obstant, també es pot usar darrera del substantiu com els altres, i encara, precedit de l'article, davant del substantiu. Un excursionista va recollir d'una pàgina aquesta frase: *Són dones i tot hi passa per LA LLUR boca*.

En Fabra, en la seva excel·lent Gramàtica Catalana, encara que diu que es preferible sense article, posa aquest exemple: *Els nombres vint i trenta i els llurs divisoris comuns*.

Melcior CASES.

L'HORA CATALANA DE LA REPUBLICA ARGENTINA

EL NOU CONSELL DIRECTIU

EL novembre de l'any 1928 fou quan el nostre compatriota senyor Santo-Ferry inicià aquesta gran tasca de catalanitat que havia de fer el miracle que tots els catalans escampats arreu de l'Argentina es sentessin units, agermanats, com emparats per les veus pàtries que trametia aquest meravellós invent de la radiofonia.

D'aleshores ençà, tots els diumenges, de les 12 a les 13 hores, els catalans i els fills dels catalans, i fins molts que no són de la nostra nissaga, fruïm audicions de sardanes, tocades de les orquestres, cors dels orfeons de Catalunya, cançons, poesies, contes... un admirable conjunt de notes artístiques i populars de la nostra terra, que ens commouen i ens omplen d'enyorança i d'amor envers la llunyana pàtria.

Avui L'HORA CATALANA constitueix una organització independent de cap altra societat i desitja ésser un nexa cordial entre totes les entitats catalanes de l'Argentina. Per això necessita de l'ajuda de tots els catalans radicats en el país, no solament del seu caliu espiritual sinó dels mitjans que

li permetin afrontar les despeses que l'empresa exigeix. I per això un nucli d'entusiastes, agrupant-se entorn de l'esmentat fundador de L'HORA CATALANA, se n'han

A V I S

Els senyors Macaya i Girona restaren separats temps enrera de "Catalònia", editada pel Centre Català. De manera que no tenen res a veure en la part administrativa d'aquella revista. CATALUNYA, tant mateix, ha resolt per voluntat pròpia servir les subscripcions pagades i no complides de "Catalònia".

Els interessats comprendran fàcilment la nostra espontaneïtat, la qual bé podrien compensar-la, procurant-nos, si els plau, un nou subscritor.

constituït protectors i han nomenat un Consell Directiu per tal de menar-la, millorar-la i administrar-la amb mires absolutament desinteressades i patriòtiques.

Formen aquest Consell Directiu de L'HORA CATALANA, els senyors: Francesc Colomer, president; Manuel Vall Sala (vice-president); Teodor Banús Grau, tresorer; Ramon Escarrà, secretari; Orsini Cabré Fornós, prosecretari, i Joan Ferrer (Santo-Ferry), director artístic.

El Consell Directiu de L'HORA CATALANA, mitjançant les pàgines de la benllogada revista CATALUNYA, es dirigeix a tots els catalans que desitgin que les audicions dominicals de L'HORA siguin cada vegada més formoses, i més enlairats i variats els seus programes, i els diu: "Ajudeu-nos, fent-vos afiliats de L'HORA CATALANA". Tenen aquest nom tots aquells que contribueixen al sosteniment de les transmissions catalanes amb la quota mensual d'un pessó m/n. Cal escriure només al senyor Director de L'HORA CATALANA (Corrientes 3989, quart pis) i rebran propostes d'afiliat.

Com és sabut, les audicions es trameten tots els diumenges de les dotze a la una de la tarda, mitjançant l'Estació L. R. 9 (Radio Fénix). Actua de *speaker* o "parlera" de L'HORA CATALANA la notable actriu del teatre català senyora Pilar Santalària).

REFLEXOS PER JORDI D'ARGENT

BANDERES. — Novament, després de set anys de captivitat, voleien jiosament a l'aire de Catalunya les banderes de les barres de sang. Al cim dels edificis oficials i al frontis de les corporacions i entitats polítiques, econòmiques, culturals, artístiques i socials, als ajuntaments de les viles i pobles, a les *torres* ciutadanes i a les masies rurals, damunt les tendes i lonnes de la platja mateix que al pal de les barques i canots de la mar, tota la nostra terra sembla riure sorollosament, en un rabeig d'alegria, per rescabalar-se d'aquests set anys de silenci i d'angúnia. La nostra bandera, traient florida arreu, palesa que la terra i els homes són més enllà que abans: més aprop de l'assoliment de les reivindicacions pàtries. Això no pot estranyar a ningú: Catalunya és un imperatiu per a tots els catalans.

Però a aqueixa brotada esplèndida de roselles i ginesetes, esperada i segura, n'han seguit d'altres, insospitades, de flàmules emblemàtiques, a moltes de les terres hispàniques: a València i a Mallorca, a Bascònia i a Navarra, a Galícia i a Astúries i a la Muntanya... Vet ací la gran sorpresa d'aquest desvetllament. Davant d'ella cal preguntar-se: què vol dir?... Per damunt de totes les explicacions, per damunt de les aspiracions regionals o nacionals, més o menys extenses i intenses, més o menys conscients, hom troba un denominador comú que comprèn tots els fenòmens diferencials, ensopits durant vàries centúries: el fracàs enorme de Madrid.

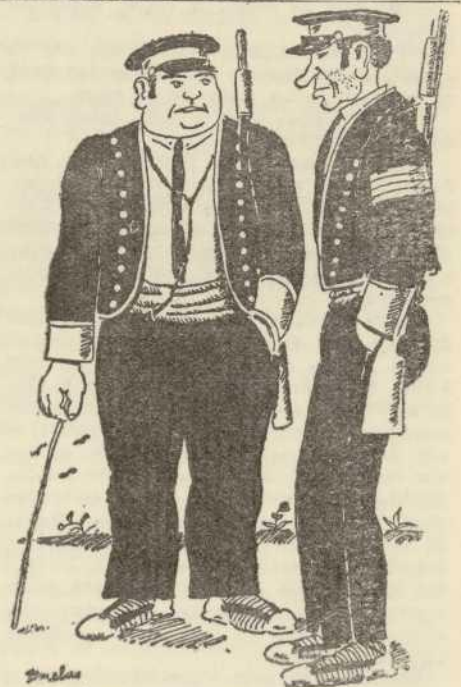
Madrid, símbol de l'unitat, de l'uniformitat, de la centralització absorbent; creat per Felip II de faisó irreal, en oposició a les gran realitats ibèriques: Lisboa, Barcelona, Sevilla, Bilbao; punt central matemàtic — i pel mateix, ideològic — de l'Espanya xica, esquerp a tots els batecs biològics de l'immens imperi que aquell rei

havia heretat i que va començar de malversar; Madrid, signe i compendi de quatre segles de decadència i d'esterilitat espanyoles, s'ensorra fatalment, definitivament, amb tot el que representa. La trompetada de l'enderroce va eixir, naturalment, de Barcelona. Barcelona ha estat l'exemple constant, perennal, arborat sempre davant del quietisme de Madrid. Trenta anys d'actuació política, d'ascensió política abrivada, han abrandat finalment les altres fogueres que, somortes i apaivagades, servaven encara, a diferents indrets de la Península, el caliu de l'amor a la terra pairal. Cap d'aquestes terres no pot veure amb recel el magnífic deixondiment. Tan sols el mateix Madrid l'ha de témer: no el Madrid *madrileny* sinó el Madrid *polític*, el que abassega milers i milers de *madrilenys* que no ho són de naixença però que ho són d'esperit i que han fet una fallida espetegant en la seva tasca de menar les regions hispàniques envers un ideal nacional, únic, d'aveng i de puixança.

La fallida de Madrid és la liquidació de la buida, enlluernadora i eixorca grandesa espanyola; és l'acabament del procés de desviació i d'anihilament de l'obra dels Reis Catòlics... Què esdevindrà a Espanya? És molt difícil de pronosticar com se'n sortirà de l'actual desgavell polític i social; però hom pot gairebé assegurar que, sigui com sigui, Espanya es polaritzarà vers la política de Barcelona, històricament respectuosa de totes les varietats nacionals, proverbialment activa i inquieta, sempre frisosa de modernitat, alhora pràctica i idealista, tradicional i progressista.

Aquesta és la bonanova que tremola en l'exultació de la *senyera* xopada de ginesetes i roselles, i en el voleiar — encara temorenc — d'aquelles flàmules emblemàtiques de les altres terres hispàniques.

L'HORA DE SORTIDA DEL POPULAR SETMANARI "LA RAMBLA DE CATALUNYA"

—Diu que ara serem guardes rurals.
—Ja es veia venir; aquests darrers temps ens feien fer tant el pagès!...

EL VAILET DEL PA

I

PER NARCIS OLLER

IL·LUSTRACIONS DE
ANDREU DAMESON

Tots els matins a les vuit, com al toc d'un despertador, una nena de quatre anys desclou els ulls.

El primer mot que escapa de sos llavis és el de: Mamà!; el primer que balboteja, i el que ben segur pronunciaran amb tendresa mentre tinguin vida.

La mare tanca el devocionari que recollidament llegia a l'esmortèida claror de les escaletes, i obre un finestró pel qual entren llum i sol curullant la cambra d'alegria.

Tendra com una flor de maig, la nena remou el capet, es refrega les condormides parpelles amb sos tovets punys, i aviat surt del llit penjada al coll de sa mare, a qui es menja a petons, que ressonen com piulet de nierada.

—Qui és la més hermosa? — diu la mare estrenyent l'angeló contra son pit i tornant-li abraçades i petons.

I la noia comença a explicar els somnis de la passada nit, en els quals figura quasi sempre la nina, que mentrestant jeu desmaiada als peus del llit; el canari, que en el menjador refila ja com per despertar sa amigueta, i tal o qual volta un sereno de veu grossa o bé un drapaire amb el sac ple de criatures que no fan bondat, reminiscència del conte de la cirereta.

—Un sereno has vist, i et feia por? Que te'n van parlar, ahir, les minyones, de serenos? Ah! i com et van enganyar, filla meva! com et van enganyar! Els serenos...

—Agafen les nenes!

—No, amor meu; els serenos guarden les nenes, guarden els papàs, guarden a tot-hom que és bo, i no agafen sinó els dolents. Tu no ets dolenta; a tu no t'agafaran; a tu t'estimen.

—Sí, que m'estima, a mi, el sereno, que sempre em porta anissos... I saps qui m'estima, també? El vailet del pa.

—Qui és, el vailet del pa?

—El noi que porta el pa cada matí, saps?

—Ah, sí! I que l'estimes, tu?

—Sí; avui em portarà coca.

—Coca!

I la mare riu tot acabant de vestir la noia.

—Ara hem de resar. A veure: digues el parenostre.

—Truquen, truquen, mamá; deu ser el vailet! — diu la noia tot saltant i volent-se escórrer de les mans de sa mare.

—Vina'm aquí, vina'm aquí, entremaliada, cavallet! Vina'm aquí!

I filla i mare riuen, lluitant l'una per fugir, l'altra per retenir-la; ara estirant, ara deixant-se caure; ja corrent una i altra fins a la porta de la cambra, ja tornant, la primera, presonera de la segona; i sempre barrejant les rialles amb candorosos petons.

Aquella cambra és un tros de cel. Des dels quadrets de gènere modern que representen escenes consemblants a les de mare i filla, al paper de les parets, color de perla amb garlandes de flors i nius de tórtres, tot és adequat i somrient; pertot es veu el gust senzill i alegre d'una ànima tan candorosa como modesta. Els mobles, des dels llits al vetllador, són de fustes clares, primets, esvelts i d'elegant dibuix. El sol s'enriola en tot allò que fereix, i, després d'emmirallar-se en l'aigua i espill del lavabo, juga amb sos reflexos inquietos entre las canyes daurades del soste, animant de passada les flors de la jardinera sospesa en l'aire.

Mil voltes he pensat que, si els ocells la sabessin, prendrien voluntàriament aquesta cambra com a deliciós gabial.

Es mort a Barcelona l'autor de més relleu dins la novel·la catalana. Abans que Pérez Galdós i la Par-do Bazán, va ésser traduït a la llengua francesa amb La Papallona, llibre que acceptaren totes les literatures cultes d'Europa. Un pròleg d'Emile Zola llança pel mon la figura característica del jove i desconegut novel·lista català.

El primer treball que escriví en la nostra llengua, fou El transplatat, conte que amb les altres narracions Tres mesos de mon, Els que ho miren i els que hi van i El vailet del pa, va donar lloc al seu llibre Croquis del natural. Aquesta obra tingué un èxit sorollós, principalment El vailet del pa, que a corre-cuita va ésser traduït al castellà i al francès.

Als Jocs Florals de 1880 fou premiada la seva novel·la Sor Sanxa. Aquest i altres èxits — com Notes de color i De tots colors — l'impulsaren a dedicar-se definitivament a les lletres. L'any 1883 va sortir La Papallona; el 1884, L'escanya-pobres; el 1890, La febre d'or i La bogeria, i el 1905, Pilar Prim. Entre mig escrivia quadros i escenes, que va col·leccionar amb els títols de Figura i paisatge, Rurals i urbanes i Al llapis i a la ploma.

Posteriorment va traduir al català obres de teatre franceses, italianes i russes.

Narcís Oller nasqué a Valls el 1852. Es mort, doncs, a l'edat de 78 anys.

Restarà per sempre més com el novel·lista capdevanter de la nova Catalunya.

Per fi, en la porta del pis sonen novament el timbre i el confós soroll de repetides sotragades.

La nena s'escapa corrent.

II

No anava errada: és el vailet del pa; un noi espigadet, ros, que, amb sa bruseta de vions blaus, ses calces de pana i ses espadenyes, està declarant ben bé son humil estament.

Es tan jovenet, que ni pot muntar la panera fins al pis; la deixa en el primer replà de l'escala, i sols puja amb dos pans llargaruts que porta encreuats arran del pit i abraçadets com si li inspiressin tendresa. Sembla l'estàtua del màrtir del treball, gelós de sa pròpia creu.

Si sols truqués amb el timbre, la nena podria confondre'l amb qualsevol; per això comença a sotragar la porta, a xiular, a picar amb els peus, com gos fidel que delira per veure son amo.

I surt la noia entrebancant-se amb la criada que obre la porta, i el rostre d'aquella, com el del vailet, esclaten de joia.

La blancor de la nena, rival de la de son devantal, contrasta fortament amb el vestit polsós del primerene obrer. En l'una hi ha representada la imatge del benestar i d'un rosat esdevenidor; en l'altra la predestinació del treball manual amb totes ses conseqüències.

Feia poc temps que es coneixien, però del primer jorn s'establí ja entre ells aquell corrent secret de confraternitat que, a despit de totes les desigualtats i prevencions que tant separen els homes, uneix tots els éssers innocents.

Començaren per guaitar-se i somriure; després es tocaren suauement el vestit abans de dir-se res; i, trencant el gel de la infantil vergonya, sostingueren animats diàlegs, i un i altre esperaven cada jorn l'hora de veure's com dos enamorts. Aviat nasqué entre ells el desig d'obsequiar-se mútuament amb el canvi de floretes, estampes, confits i altres futeses, de les quals la millor part requeia sempre en benefici del vailet. Qualsevol hauria pogut creure que naixia en ells el sentiment de l'amor.

—Que has perdut la pilota que et vaig donar ahir? — preguntà la nena.

—Mira-la — respongué ell traient-se-la de la butxaca. — Veus. Avui et porto coca. I te'n portaré cada dia.

—En donarem al canari, oi

I, estirant-lo per la mà, la noia menà son company al menjador, on fins aleshores mai no havia estat. Ja el canari semblava esperar-los, tot mal ajocat a la canyeta i amb les daurades ales a punt de saltar fins als ferros.

—Mira'l, que bufó! Titit, titit!... Pren una molleta i dóna-li'n, vailet. Jo per aquest cantó; tu per aquell altre.

El canari saltava dels ferros a la canya, de la canya als ferros; ara a la dreta, ara a l'esquerra; picant, piulant, no sabent on girar-se i esbategant les ales i la cueta amb sens igual vivesa. Els nens semblaven dues flors, el canari una papallona, i, a voltes, les ales d'aquest i els cabells d'aquells es confonien en una sola fulla d'or que un mateix alè erigava.

Mentrestant, els pares de la noia, amb rialleta de felicitat, contemplaven aquell joc innocent abraçats per la cintura, com per enllaçar els vincles de protecció i defensa que per la vida de llur filla tenien contractats. L'anell de promesa, ferit pel sol, lluïa en el dit de la mare com estel de felicitat, enlluernant el pobre vailet cada

volta que sos ulls topaven amb aquella brillantor.

Ja cansats de voltar la gàbia, la nena agafà son companyó per mostrar-la un ver magatzem de joguines. El vailet somreia, al mateix temps que lluitava per anar-se'n, com a home esclau de l'obligació. Però la nena el retenia cridant-li l'atenció sobre cada una d'aquelles prodigalitats de l'amor paternal.

Ara donava corda a una nina vestida d'amazona que sortia disparada en son cavallet i es posava a voltar i més voltar com per l'arena d'un circ; després li treia una miniatura de saló de ball, ornat amb una magnificència capaç de despertar en el pobre vailet perilloses ambicions; venien, per últim, capses de sorpresa, estereoscòpis, cercols amb caseaveils, cordes de jugar a juli, pilotes, bales de vidre i, en fi, com hem dit abans, tot un magatzem de prodigalitats, tota una metrallada de desigs que inconscientment podia clavar en el cor del pobre vailet.

—Veus, que és bonic? — preguntava la noia amb el candor de sa innocència. — Mira: això, allò i aquestes vistes m'ho varen portar els Reis. El saló i la cuineta me'ls van comprar després del xarampió. Aquest cotxet era per a anar a passeig quan no caminava, quan era petita, saps? Ara no m'hi porten mai... ara ja sóc gran, no?... I, els teus papàs, que no te'n compren de joguines?

El vailet l'escoltava amb bondadosa rialleta.

—Que no en tens, de papàs?

Una ombra de tristor cobrí el front del vailet, qui, després de reflexionar un xic, respongué:

—No.

La nena arrugà les entrecelles.

—Doncs qui et compra joguines?

—Ningú.

—Te'n porten els reis, oi?

—Tampoc.

Si dura més l'interrogatori, el vailet esclata en plors. Una criatura més jove que ell el feia pensar en sa trista sort per primer cop a la vida.

El vailet era bord, i de mans de la dida que s'encarregà de criar-lo passà a les del flequer a qui servia, sense que ell mateix es donés compte exacte de com havia succeït. Recordava que molts l'anomenaven *bordet*, i ell jamai no s'havia fixat en el sentit d'aquesta paraula; recordava també que ningú no li havia comprat joguines; i, contemplant aquella auriola d'amor entorn de la nena, s'adonava ara, per primera volta, de sa pròpia sort, que li semblà molt trista. Però no per això veié amb prou claretat son origen ni son present, ni molt menys allò que mai ningú no pot veure: son esdevenidor.

Sortosament, el vailet tenia pocs anys! Així, no es capficà per la seva sort, ni l'enyorança de pares, d'ell fins llavors desconeguda, no deixà en son cor altre rastre que un llamp al cel.

Aviat quedà distret, i, amb la pilota i un parell de bales de vidre que li regalà aquell jorn la nena, baixà les escales saltant-les de tres en tres, precedit d'aquells objectes, que feia botar pels esglaons com eixelebrada avantguarda d'un capítol de follets.

III

En arribar a baix, el vailet quedà clavat, fred, mig mort; la panera havia desaparegut.

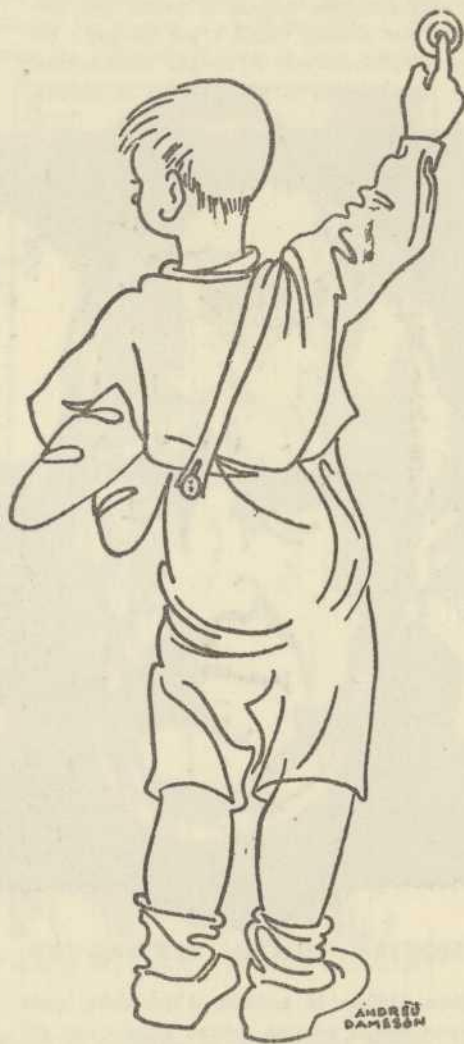
Les bales i la pilota rodolaren languidament fins al carrer, abandonades, mentre el pobre vailet, arraulit al peu de l'escala, plorava sense consol. Com presentar-se a son amo? Quina seria sa sort? On aniria

a dormir? Potser a la presó, en compte del lladre que l'havia robat!

—Mare, mare meva! — cridava l'infantó en mig del desert de sa vida, sense que ningú respongués a sa veu. I pensava llavors en la nena de dalt, tan estimada de sos pares, tan afortunada, tan exempta de perills semblants!... I el sanglot del plor l'ofegava.

—Mare, mare meva! — repetia en son desconhort.

Però la gent que passava a dues camades d'ell, potser la persona de qui demanava consol, seguia indiferent. I no perquè el malaurat estigués, com el ver dolor, amagat a la vista dels homes. S'hauria esdevingut el mateix si no ho hagués estat. Què significa un noi que plora? No ploren

tots? Per què cercar-ne la causa? Deixen, doncs, consumir el desconhort del bordet en l'ombra, que és l'element de sa existència! El temps, el més ferm company, ja el consolarà.

Miren: fins un altre infantó, innocent com un àngel, va a clavar una sageta més al prou destroçat cor del vailet apropiant-se-li les bales i la pilota, únic patrimoni que aquest devia a la liberalitat humana! Però, què hi vol dir?... Ja s'aconsolarà el bordet! La vàlua d'aquells objectes, mal que representin l'única il·lusió d'un infortunat de naixença, poc mereix la pena de plorar-los.

El pobret noiet no ho devia veure així quan, amb les mans a les butxaques, anava pels carrers corrent i lliurat al més gran dels desconhorts.

Ni ell mateix sabia on anava. El desig d'un desenllaç o altre l'encaminava cap a la botiga de son amo; l'esperverament el desviava a camins oposats.

IV

El matí següent la nena esperà debades el vailet. No sentí sotragar la porta ni xiular; darrera un cop de timbre aparagué un xicotàs de vint anys, cobert l'ample pit amb una fiassada blanca i portant a l'espatlla un gran paner, del qual tragué, amb fort disgust de la nena, el pa que abans duia el vailet.

Tres jorns seguits tingué la nena igual desengany.

—On és, el vailet? — preguntà a la fi.

—Ja no vindrà més.

—Sí, que vindrà — replicà la nena picant de peus.

—Oh, si ja no el tenim! No veus que era dolent? — afegí aquell xicot. — Perquè el vols, el vailet?

—Doncs tu també em portaràs coca — digué la noia senzillament.

—Ah! Vols coca? Això rai! Cada matí coca ensucrada, i serem amics, oi?

I la nena, amb l'esperança que aquesta promesa li oferia, se n'entrà al menjador tot saltant alegrement.

—Títit! — digué al canari — demà tindrem coca.

ELS METGES DE FILADELFIA I ELS VETERINARIS DE SEVILLA

Fa pocs dies qua al Sindicat de Metges de Catalunya es varen rebre alhora dues comunicacions que evidencien mençanitats ben distintes i procediments ben diferents.

L'una és del "Colegio Oficial Veterinario de la Provincia de Sevilla", tornant el Butlletí del Sindicat i assenyalant, textualment, que "se devuelve a su procedencia por desconocer el dialecto en que viene escrito". I hi ha un segell oficial del Col·legi.

L'altra és del Col·legi de Metges de Filadèlfia, demanant l'intercanvi de publicacions amb el Butlletí del Sindicat, i a més, pregant que siguin tramesos diversos números per arribar a tenir la col·lecció completa.

Com pot notar-se, la diferència en l'apreciació de les bondats de la publicació oficial del Sindicat de Metges de Catalunya que tenen uns i altres, és fonamental i digna de remarcar-se. Mentre el Col·legi de Metges de Filadèlfia demana l'intercanvi i prega que li sigui enviada la col·lecció completa per tal de conservar-la, els veterinaris sevillans tornen el Butlletí "por desconocer el dialecto en que viene escrito".

Aquestes dues comunicacions son ben simptomàtiques i es presten a fer-hi algunes consideracions.

I és per això que hom lliga caps i en comparar ambdós procediments, tenint en compte la clientela habitual dels veterinaris, no pot menys de recordar-se d'aquell aforisme castellà que sembla fet exprés per aquest cas: *Dima con quien vas...*

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

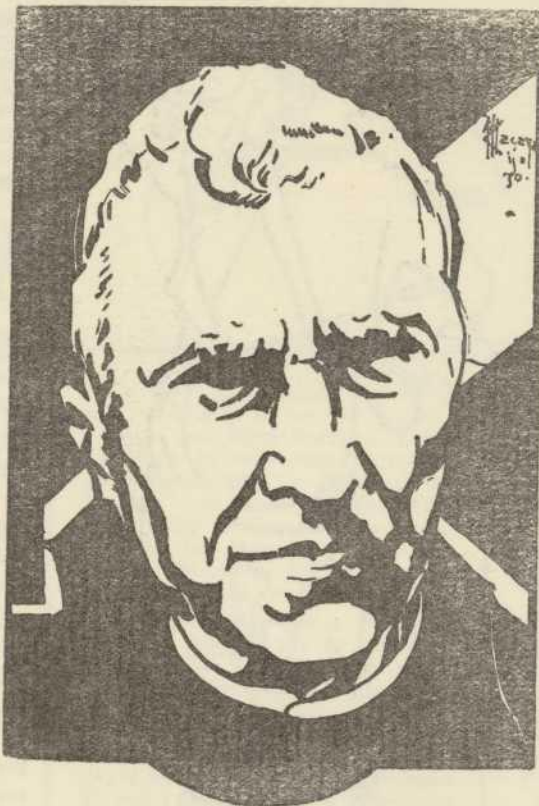
LA TRAGEDIA DE VERDAGUER

AMB una edició definitiva, la benemèrita Llibreria Catalònia ha publicat les obres completes de Mossèn Jacinto Verdaguer. En el tom dezè i últim s'hi han inclòs el *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa* i *En defensa pròpia*. No sé si els meus lectors ho saben; però bo és repetir que la narració dels records d'aquell viatge tan emotiu és un dels més inspirats treballs literaris de l'autor de *L'Atlàntida*. Jo el concepcio joia de valor preuadíssima. Val a dir que sempre he cregut que la prosa de mossèn Cinto ha d'ésser equiparada a la seva versificació més perfecta. Sobretot, en el relat del tal pelegrinatge, quan menys estil i poesia pensava posar-hi, al meu entendre més elegància i sentiment hi abocava, més exquisitesa artística i tendror espiritual. L'enfervoriment que li produí la contemplació dels paratges que veieren a Jesús i l'escoltaren i s'extremiren al seu pas, exaltà l'ànima del poeta, el qual, mentre creia escriure planerament, encenia els mots i els donava una resplandor màgica, de fina transparència i dolça suavitat. Era l'emoció fonda que vessava del seu cor tumultuós i li xopava les paraules i li commovia aquella dicció tan pairal.

Aquesta mateixa parla, d'arrels tan populars i de fullam esponerós, es la que li serveix per acusar, cridar, dordre's, fiblar i ferir en aquelles dues tandes de lletres adreçades a un diari amb el títol de *Un sacerdot calumniat* i *Un sacerdot perseguit*, i que després aparegueren dins el llibre *En defensa pròpia*. Altra vegada l'atribulat poeta ens regala, sense pensar-s'ho, superbes planes de la seva peculiar prosa, tota vibració i vehemència, si bé cal reconèixer que no sempre la ploma violenta manté la volada d'altres dies més feligios ni aquella puresa lèxica dels bons temps. Per sota de l'escriptor s'hi descobreix el rústec primitiu amb un devesall de mots aspres i de dites barroeres.

A continuació — i aquest és el punt fort del volum — s'hi ha inclòs un assaig del P. Miquel d'Esplugues sobre la tragèdia de Verdaguer, que era, en realitat, l'aspecte de la vida del gran poeta més desconeguda, encara que molt discutida des d'angles diametralment oposats. Ja és sabut que la major part del públic es divideix quasi sempre en dos agrupaments: en favor i en contra, per aplaudir o per vituperar, sense admissió de termes mitjos, matisos i contradiccions. Res: o blanc o negre. O té tota la raó o no'n té gens ni mica. En el cas dissortadíssim de mossèn Verdaguer, es trae-

tava d'un enecat, d'un orgullós, d'un boig i, per tant, eren encertats els procediments inflexibles i durs de les autoritats eclesiàstiques, o ens trobavem davant d'un bon home, un capellà excel·lent, quasi un sant i, en conseqüència, els superiors procediren erròniament amb criticable rancúnia, amb crueltat sense mida. I com aquest darrer judici semblava incompatible amb el respecte que un cristià deu a les autoritats de l'Església, vet-ací que fatalment les dues colles eren qualificades o de catòliques o d'anticatòliques, segons el partit que prenien per mossèn Cinto o pel diocesà. Els qui sospitavem que el clergue escandalitzava massa i que el bisbe perdía la mesura,

MOSSEN CINTO VERDAGUER

érem titllats de covards, d'irresoluts, quan precisament aquesta actitud exigeix una determinació reflexiva i enèrgica, sense por a l'opinió més nombrosa ni tampoc a una contradicció aparent.

Dones ara els poes d'aquells jorns difícils tenim la satisfacció d'haver-nos anticipat a un criteri tan equànim, agut i delicat com el del P. Miquel d'Esplugues, que tenim pel successor meritíssim d'homes com Prat de la Riba i Torres i Bages. L'egregi caputxí opina resoltament que el cantor sublim dels *Idilis* i *Cants Místics* no fou ni sant ni màrtir.

"Els sants veritables saberen viure, serenament, colgats anys i panys sota muntanyes d'espècies calumnioses... En tant que servents de Crist, saberen callar i sofrir. En tant que homes, demostraren flexibilitats

mentals i morals insuperables... Poc haurien, altrament, sabut posar-se a escriure panflets il·lucinatoris i verinosos en defensa pròpia; poc s'haurien decidit a revoltar-se perquè, justament o injusta, els passava això o allò... No; Verdaguer no era un sant. Ell mateix s'encarregà de provar fins a l'evidència que li mancava la primera, segons com, de les virtuts del sant: l'obediència. I la primera en absolut de les qualitats de la ment sana: la receptivitat, les capacitats de persuasió".

Per altra banda, els seus adversaris tampoc procediren rectament. Si era un foll, com sospitaven, "no hi ha mai raó per bescantar i perseguir un dement". Si només era un allucinat, un tossut, "no n'hi havia per tant... Tot per oblidar o desconèixer: a) Que la tragèdia, Verdaguer la duia a dintre, i calia de totes passades evitar que s'exterioritzés d'una manera clamorosa; b) Que un cop esclatés, calia tractar Verdaguer com a malalt sublim, no com a delinqüent vulgar; c) Que, fins com a delinqüent vulgar, hi ha una dolorosa desproporció entre el que mereixia i allò de que van fer-lo objecte i víctima".

Ja era bona hora que s'escrivissin i es publicassin aquests conceptes. Sense necessitat d'esborrar cap de les acusacions fetes al capellà rebel que pel seu sagrat ministeri tenia el deure d'obeir i, si més no, de fugir de tota actitud escandalitzadora, ens plau saber que la consciència de l'auster caputxí li permet reprovar la conducta dels que turmentaren exageradament el desorientat súbdit, per moltes de raons respectable. Aquesta robusta opinió ve ara al meu coneixement, recolzada per altres judicis autoritzats, que jo ignorava o ja no recordava. El primat de la Tarraconense doctor Antolí Lòpez Pelàez, va dir: "Siempre será una vergüenza para los superiores de Verdaguer el que no supiesen tratarle con el amor y el cariño que se merecía. El pueblo no distingue... y a la postre resultará que fué perseguido por los suyos". Un altre alt dignatari, el doctor Pol, després bisbe gironí, també gosà, des de la Vicaria General de Barcelona alçar la seva veu en contra del fet *in se* i la manera de tractar-lo. "En contra sobretot de mantenir retirades, àdhuc per celebrar, les llicències a tot un Verdaguer; i per motius sense gaire consistència, ni del punt de vista humà, ni del punt de vista canònic". I pensar que tots es creien fer-ho bé i fins obligats a procedir així en consciència!

Sobre aquest aspecte del terrible drama

verdaguerià, l'autor de l'assaig que conclou el darrer volum de les obres completes del nostre gran poeta, escriu planes admirables de penetració psicològica i claretat conceptual. Es aquest un anàlisi únic que potser ningú no podia realitzar amb la precisió i l'imparcialitat del pare Miquel d'Espulgues, temperament catalaníssim, sony ponderat i comprensió profunda i vasta. Sense aquestes qualitats no hi havia manera d'arribar a una síntesi justa i noble, que és la que corona una exposició de fets innegables i un raonament escalonat de perspectives generals i aspectes concrets.

"Esborrades siguin — diu — davant la història les passes en fals del sacerdot-poeta, pretext inconsistent de les seves persecucions, maltractes, etc. Cancel·lada sigui la culpabilitat dels seus detractors i perseguïdors. A llur desgrat, li hauran fet de pedestal per enfilarse, en el cel, més amunt del que li hauria pertocat, cas de viure i morir en el palau de Comillas. En la terra, amb una immortalitat que poès tenen més assegurada. Ni en setial més resplandent".

Resoltament l'assaig compost per l'il·lustre caputxí és un treball magnífic, de concepció i forma expressiva. Emperò encara hi ha una condició essencial que dona relleu a l'obra literària i crítica, i és aquest amor càlid de totes les coses nostres; de totes les persones que intervenen en els nostres plets, d'un costat o de l'altre; de tots els problemes que forçosament sorgeixen de la vida catalana.

Suaus records d'anys de relació social m'han acompanyat durant tota la lectura, i també una convicció consoladora com la de que resten a la pàtria homes d'autèntic optimisme, sa i fecund, capaç d'orientar la nostra gent cap a les serenes altures dels ideals estimuladors, encara que hagin de travessar les planes tèrboles de les lluites passionals dels homes i els combats polítics del ciutadans.

J. TORRENDELL.

LA F. B. M.

El número 43 porta el volum titulat *De l'orador*, escrit per M. T. Ciceró i traduït per Mn. Salvador Galmés.

Temps de batalles als carrers, assassinats, incendis i robatoris eren aquells que obligaren l'autor romà a retirar-se de la política i dedicar-se a la literatura. Si no tan terribles al menys plens d'inquietuds són els que el lector d'ara podrà emprar en la fruïció dels llibres que Ciceró ens deixà i que l'història ha volgut conservar per a delícia dels homes de gust exquisit.

Aquest primer volum exposa tota l'amplitud de la concepció oratoria que en tenia l'autor famós..

LA LLENGUA DE L'ESGLÉSIA

Original i oportú és el llibre novell de Ivon l'Escop, qui tantes mostres d'amor a Catalunya té-fetes, amb publicacions alli-

çonadores i campanyes del bell parlar. Original, car el mateix autor, que s'ha informat previamente, no ha trobat cap obra d'igual intenció, contingut i estructura. Oportú, perquè el tema i la seva exposició i defensa, venen en dies de perturbació entre autoritats eclesiàstiques. Si s'ha d'emprar la llengua pairal en determinats actes religiosos; si s'ha de preferir una que tingui la condició d'oficialitat política.

Quatre són les parts que componen l'apertat volum. La primera ofereix un esboç de l'essència de les llengües, llur origen, desenvolupament, plenitud i decadència fins a llur atrofia o mort. La segona analitza les llengües parlades per l'Església des de son començament, partint de la parlada per Jesús. La tercera acolleix les lleis i costums de l'Església i fixa la seva situació

PARE MIQUEL D'ESPLUGUES

davant el problema de les llengües modernes. I la quarta tracta del fet de la llengua catalana.

Naturalment, aquesta darrera part inclou un interès especial i és admirable per la seva copiosa documentació. En aquestes 150 pàgines hi trobareu les resolucions dels concilis de Catalunya; les constitucions, decrets i avisos, en cada una de les diòcesis tarragonines sobre aquest afer; la legislació i la tradició en l'ús de la llengua catalana en la vida religiosa, i un apèndix de catecismes de la província eclesiàstica de Tarragona.

La conclusió és el reconeixement del fet de la predicació en llengua catalana als nostres temps i el deure segons consta en els acords disciplinaris presos pels bisbes de Catalunya en 1923 i ratificats — malgrat la pressió enorme del govern del directori militar — en 1928.

La llengua de l'Església és un llibre d'excel·lent interès, on el lector hi troba moltes qüestions de llenguatge i la solució de diversos conflictes sobre l'idioma que s'ha d'emprar amb els fidels cristians.

L'Ivon l'Escop ha afegit un nou mèrit als molts conquerits amb la seva activa i notable ploma.

BIBLIOTECA UNIVERS

Amb una obreta d'Alfred de Vigny, és augmentada la col·lecció que dirigeix Carles Soldevila. Es titula *La nit de Vincennes*, el conte central del llibre famós *Servitud i grandesa militars*.

Amb aquesta versió, l'Eduard Nicol s'incorpora a la llista dels traductors de la Biblioteca Univers i s'escau a celebrar, encara que sigui modestament, el centenari del romanticisme. Ja és sabut que Alfred de Vigny fou un dels escriptors més notables d'aquell període francès. Tota la crítica ha coincidit en jutjar-lo com autor d'alta intel·ligència i bell estil.

Aquesta col·lecció és de veritable eficàcia cultural dins el poble català per les seves condicions espirituals i materials. La direcció ha sabut elegir amb bon gust i varietat les obres anostrades, i l'editor encerta a presentar-les bonicament i econòmic, de manera que tothom pot adquirir-les amb preu enraonat.

Heus ací les obres publicades abans de *La nit de Vincennes*:

1. *Càndida*, de Voltaire;
2. *La sonata a Kreutzer*, de Tolstoi;
3. *La Dispesera*, de Dostoiewski;
4. *Petits poemes en prosa*, de Baudelaire;
5. *Werther*, de Goethe;
6. *La meua fugida dels ploms*, de Casanova;
7. *Katia*, de Tolstoi;
9. *Romeu i Julieta*, de M. Bandello;
10. *Taràs Bulba*, de Gògol.
11. *Diàlegs dels morts*, de Fontenelle, y
12. *Els silencis del coronel Bramble*, d'A. Maurotis.

IMATGES

Ja ha sortit a Barcelona la revista gràfica que els catalans necessitavem. Els números arribats ací acrediten una direcció destra. Tot hi és interessant: els grabats i els articles. Feia temps que els catalans allunyats de la pàtria reclamavem un periòdic d'aquesta faïso amb informacions que portessin una visió exacta, palpitant, viva, del variat panorama de la nostra terra.

J. T.

DIBUIXOS DE MACAYA CANTO

JOAN MARIA GUASCH

(MESTRE EN GAI SABER)

GUANYADOR DE LA
FLOR NATURAL

UNA altra vegada En Joan Maria Guasc, ja Mestre en Gai Saber, ha estat el guanyador de la Flor Natural als Jocs Florals d'enguany.

Més avall publiquem la poesia premiada, que no desmenteix la categoria poètica de la seva anterior inspiració.

Nat a Barcelona el 1878. La seva poesia—ha dit el crític eminent Alexandre Plana—és una glossa de la visió del paisatge que no se li esborra mai del record; el paisatge de grans espais, amb prades verdes i amb la neu dels cims i la foscor de les avetoses al lluny. En el seu llibre Pirenenques conta la vida que la sensació de la natura li ha fet imaginar, i després ço que els seus ulls han

JOAN MARIA GUASCH

Dibuix de Sanfeliu

vist en el repòs de les muntanyes. Aquests dos elements de la seva poesia es fonen a voltes o s'alternen com

dos motius musicals. D'una banda, els pastors, els rabadans i les remades, i el moviment que l'imaginació del poeta sorprèn en les coses. I d'altra banda, fa descripció del paisatge com un element estàtic: els arbres, les fonts, les serres i la claror del cel. En Guasc s'ha abocat a l'espectacle de la natura, i ha destriat els seus moments amb un esperit igual. No és pas dels poetes que fan del paisatge l'element ornamental del seu lirisme; no parla gairebé mai de si mateix si no és per a expressar un estat d'esperit reflecte del paisatge. La naturalesa hi té el primer terme, i per això la seva forma d'expressió és sempre clara i planera, sense cap núvol de poesia retrospectiva. En Guasc creu que cantant la natura, es canta a si mateix, que per la visió que'n té i per la claretat amb que és tramesa, és revelat el temperament del poeta. Ell no ha cercat en la natura una canal per a expressar els sentiments que l'animen a la manera romàntica, sinó que hi ha cercat la deú del sentiment. Del espectacle li és vinguda una emoció i ell l'ha expressada en versos que tenen la frescor mateixa del lloc on va sentir-la.

LA FONT

Vetllant l'encís d'aqueixa font tan clara,
la barba em creix i pit avall fulgura,
l'aire i el sol m'han enfosquit la cara,
pró al meu davant tota la gent s'atura.

S'atura pel soroll de l'aigua fresca
i pel repòs daurat d'aqueixa alzina,
aquí un trosset de pa té gust de bresca,
aquí s'hi cull l'amor, troballa fina.

S'hi cull l'amor i passa rondinaire
l'abella del desig que escalfa l'aire;
l'aire s'adorm i ploren els tudons.

Sota el raig de la font, trena lluenta,
colgat de fulles i abrigat de menta,
hi ha el tresor immortal de les cançons.

CANÇÓ NOCTURNA

Pel camí de vora el riu
cada fulla de cada arbre
té una mica de claror,
un trosset de lluna blanca.

Pel camí de vora el riu
l'herba creix a cada banda;
passa el vent ferit d'amor
i se li posa a la falda.

Pel camí de vora el riu
s'esqueixa el vel de la tarda;
l'hora fosca broda el cel,
broda i cus amb fil de plata.

Pel camí de vora el riu
ve l'amor i l'aire calla;
amor que cerca l'amor
nit d'amor, plena de gràcia.

Pel camí de vora el riu
s'hi cull la menta galana;
l'ofrena dels cinc sentis.
lliga el pom i fa el miracle.

A UNA OLIVERA

Tens els anys a grapats, vella olivera!
Jo te'ls veig en el tronc, fets un turment,
t'espolses dia i nit la cabellera,
mantell cendrós, arrossegat pel vent.

Imatge de Dolor! quina agonia
més plena de misteri deus tenir,
que al sè al bon temps, quan s'aclara el dia,
encara te'n recordes de florir.

L'Amor dintre el Dolor! La doble força
que et dona el fruit i et va prenent l'es-
[corça].
Viure i morir, plena de dols i afanys.

Ditxosa tu, que quan l'Amor et toca
t'aixeques palpitant damunt la roca,
com flam encès, dintre la nit dels anys!

PETIT MADRIGAL

A l'ampit del finestró
s'hi aboca la clavellina
com si fos una fadrina
que espera el festejadó.

VOS QUE SOU LA MOLINERA...

Vós que sou la molinera
del molí de moldre blat
i teniu la cabellera
com un Maig incendiat,

i la vostra boca xica,
punta roja de clavell,
se us desclou de mica en mica
i canteu com un ocell,

i sou bruna com la terra
per la glòria del molí
i teniu perfils de gerra,
que és l'encant de fer patí,

espolsau-vos la farina,
que a l'esclètxa del gipó
us hi neix la flor divina
de la meva perdició!

LA COLLIDORA DE TARONGES

De cara al mar i a l'hora assolejada
soc al país dels tarongers florits.
Soc a la terra d'or: per xò m'agrada
parlà amb la dona dels cabells partits.

Amb la qui cull la fruita perfumada
i li queda l'aroma al cap dels dits,
amb la qui du faldilla ramejada
i el mocador brodat assobre els pits.

La dona d'ulls oberts, la flor de l'Horta,
la qui quan riu fa una rialla forta
que raja com un cant de joventut.

La qui guarda del sol la gran ofrena,
tresor teixit de llum, la pell morena,
símbol ardent de força i sanitat.

ELEGIA D'AMOR

Tu véns i jo me'n vaig.
Amor, perfum de rosa,
jo et veig en cada cosa
com un trosset de Maig...
Tu véns i jo me'n vaig.

Me'n vaig amb el Dolor
que el goig ja se m'esfulla,
la mà del temps esbulla
mon cant festejador...
Me'n vaig amb el Dolor.

Camí del no tornà,
tindrè per companyia
el fred de cada dia,
el fred més fort que hi ha...
El fred del no tornà.

No tornaré! Tot fent la meva ruta
tu em cridaràs de lluny: Parat't i beu!—
I al meu entorn la terra serà eixuta.
I em seguiran el llop i la guineu.

Matilde Cuervas

Emili Pujol

Ricard Vinyes

Eulogi Queralt

Bartomeu Soler

IL·LUSTRES CATALANS DE PAS A L'ARGENTINA

RICARD VINYES

Pianista com n'hi ha
pocs. Tota la gent de gust
refinat espera ansiosament
els seus concerts per a
conèixer les novetats musi-
cals de l'Art més avençat
i pur.

EULOGI QUERALT

Bon deixeble de l'emi-
nent Emili Pujol, per tant
notable guitarrista, que
darrerament han aplaudit
en el Centre i el Casal
Català.

MATILDE CUERVAS EMIL PUJOL

Com veieu, els dos gui-
tarristes i guitarristes de
"prima" i altres cordes
afinades i toades de ma-
n mestre. Els públics els
aplaudeixen amb entusias-
me i els demanen tot so-
vint la repetició de les
més brillants composicions.

BARTOMEU SOLER

L'autor de la famosa
novel·la "Marc Villari",
i d'altres llibres i obres
dramàtiques que el públic
argentí coneix en llengua
castellana.

Les mans amorosides del jai troben una delectança esquisida al contacte del raïm.

ENCARA no som a la tardor. El sol de setembre serva encara escalfors d'estiu al migdia, però les vesprades ja són fresquívoles i els estels tenen la lluentor serena dels nocturns invernals. Tots els fruits ja han estat collits, i la terra té un pan-teig càlid de cansament, de fi de jornada... Sembla esgotada per l'esforç retut com una fembra sadollant les tendreses d'una maternitat recent, i l'accent optimista dels homes, satisfets de la bona anyada, troba en ella el ressò de la benhaurança.

Però la terra encara no ho ha donat tot... Agraïda per l'esforç del conreu, ja li ha donat a l'home el sant pa de cada dia; àdhuc li ha donat el companatge. Què més

Carregant les portadores, ben curulles, al carro que les duu al cup

LA JOIA DE

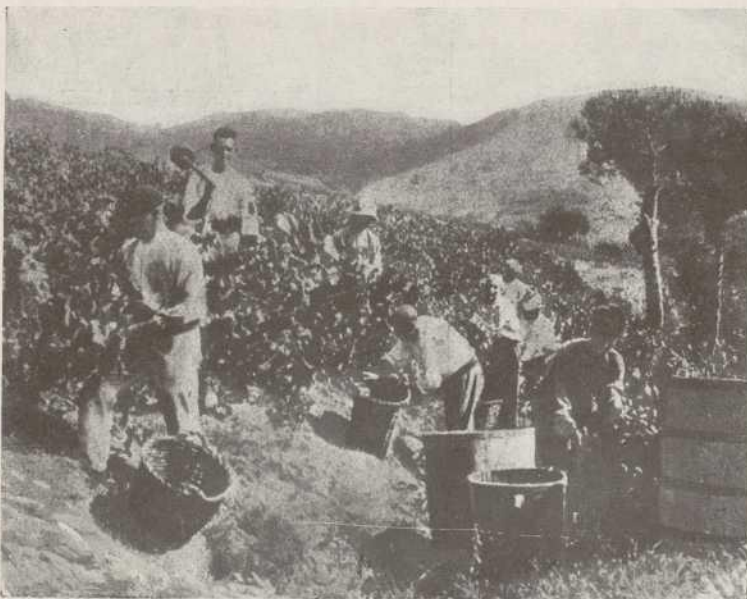
li manca sinó el raig d'alegria, de llum, de sang, que s'escola del bec d'un porró alçat? I aquesta és la darrera ofrena que la terra pròdiga serva gelosament per a la fi de la treballosa anyada, com un coronament reconfortant de vida i de joia a la vegada.

Amb la verema tota la terra catalana s'omplena de l'alegria d'una cançó bàquica. Des de l'Empordà al camp de Tarragona, des de l'Urgell a les costes de Ponent, tot Catalunya s'inunda amb una fretura incontenible de riure i de cantar. Sembla una dolça pagesa coronada de pàmpols corrent i saltironant pels camps amb l'ardiment juvenívol d'una bacant enamorada.

Desborda aleshores per tota la pagesia la joia continguda durant els xafogosos i incerts dies de la collita. L'optimisme de graner ple de que sadollen els esperits, ne-

cessita esplaiar-se, expandir-se, del cor als ulls, dels ulls als llavis... Una espurna de vivacitat es desperta en tots els esguards, i de tots els llavis brolla la cançó virgiliàna, que és un cant d'amor i de fe per a la terra mare.

El treball ha estat tot l'any feixuc i aclaparador. De la sembra a la collita l'home ha viscut les hores incertes del "qui sap?", del "potser sí", del "si Deu vol"; ha sofert l'angúnia de l'aigua escassa i el turment de l'atmosfera insegura; ha romàs dia a dia en l'inquietud freturosa del gra perdut en el solc... I l'hora de la verema el troba ja en possessió de la realitat del fruit collit. El món material del pagès, fet de comptes, d'arrendaments, de quarteres, de mercats, de necessitats i d'angúnies de tota mena, està mancat, però, de l'idealitat que enlaira l'esperit a les divines regions

La collita

Atapeïnt les portadores

Premsant el raïm

LA VEREMA

de la fantasia. Sense la verema el pagès seria només que un home, i la collita del raïm en fa un poeta i un lluitador.

Això fa que a la verema el treball es faci cantant. Canten al matí les veremadores camí de la vinya; canten al peu dels ceps tallant els raïms daurats i sucosos, i canten en tornar, al vespre, amb més dalit encara, com si el treball no hagués estat sinó una festa...

Festassa regalada la de la verema! La joia del most corre com un dolç regalim des de la vinya fins a la vila. Les rialles i les facècies que les veremadores cullen amb els raïms, van amb els samalers al carro de les portadores; ressonen al cup; esclaten sorolloses en els que premsen, i s'escampen per tot el poble amb un revirament de picardia salada, estarrufant als vailets que escolten les coses dels grans fin-

gint una pueril distracció tot i pessigant els raïms no massa aixafats de les portadores.

Tot sembla tenyir-se del color sangnós del suc del raïm: els ulls, els llavis, les galtes... En la penombra suau de cap al tard, l'amor pren tonalitats rosades que'l fan encara més ardent i enllepolidor, i en l'eglàgica quietud de la tarda esmortuïda fins el cel es pinta d'una rojor esclatant de sol de posta amarat de vi.

La joia de la verema es reflecta en els rostres amb un optimisme sorollós que fuig de l'intimitat. Hom sent la necessitat d'ésser expansiu, comunicatiu. La joia de la verema és una cosa de tots, i el benestar de la contrada a tots pertany per igual. És una joia col·lectiva que desvetlla la perduda vivacitat de l'esguard sense afanys de la vellesa; pesa un to brunzent en la pa-

Un petit i xiroi veremador

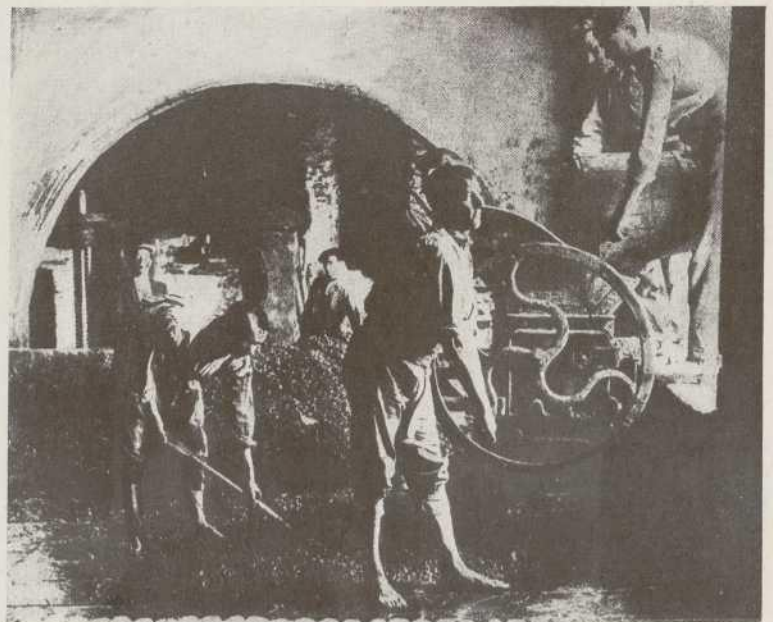
raula de l'home; dona accents càlids i melangiosos a la paraula de la muller i fa de les rialles de la mainada un sonar esbojarrat de cascavells.

Catalunya és terra predilecta de Baccus. El Penedès, el Priorat i el Vallès son altres tantes Naxos pròdigues en bones veremes. El nostre caràcter nacional, elaborat a través de tantes bones veremes, serva les principals característiques de la llegenda dionisiaca. Aquesta diu que el fruit de la vinya dona als homes la vivacitat de l'ocell, el braó del lleó i l'estupidesa de l'ase... Nosaltres cantem com els ocells, lluitem amb braó leoní... però quan tenim vi de massa... ¡l'exportem!

Lluís CASTELLÓ.

La cara dels veremadors reflecta tota la joia de la verema

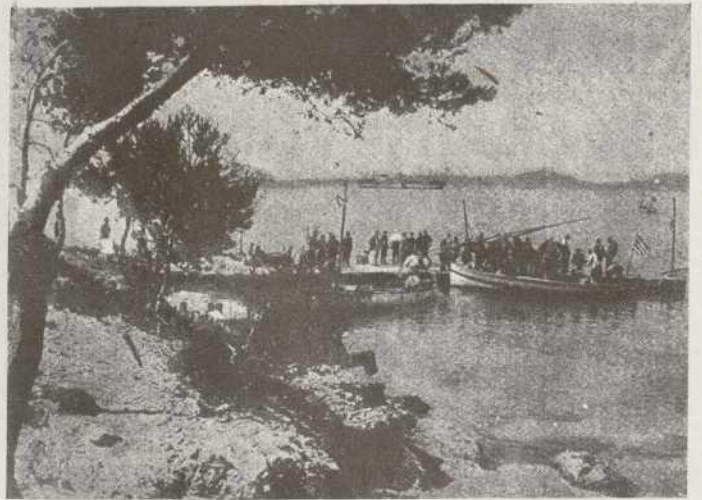

La expremedora mecànica reemplaça l'antiga petjada a peu nu

FORMENTOR DE MALLORCA

Del vapor a l'Hotel, dins una barca. Es l'Hotel Formentor, nou i esplèndit

Desembarc a la delitosa badia de Formentor, ombretjada de pins

No fa gaire que un espavilat correspon-sal de *La Nación* ens informava del seu primer viatge a Mallorca amb motiu d'una invitació per a visitar un hotel nou, mentat a un indret de Pollença. El senyor Fernando Ortiz Echagüe va fer una descripció magnífica de la seva excursió fins arribar als paratges espèndits de la badia de Formentor, nom que immortalitzà Costa i Llobera amb la seva poesia "El Pi de Formentor", de sonoritats grandioses i pensaments sublims.

La construcció de l'esmentat ho'el comporta la curiositat que l'ha concebuda i realitzada un argentí, el jove Dihel, que va anar a Mallorca juntament amb una colla de pintors també argentins.

Amb aquest motiu i les comoditats que ofereix l'estatge preparat allà on abans no s'hi podia anar sense una tornada immediata al poble més pròxim, s'ha girat cap a l'Illa Daurada un nou corrent de turisme que estendrà l'anomenada de tan bells paratges.

Darrerament des de Barcelona s'hi han iniciat excursions directament a Formentor, segons llegim a la premsa barcelonina. Un cronista ens compta un viatge col·lectiu a la radiant badia, "lloc predilecte i senyorívol, refugi de pau i de repòs, lluminositat de les aigües i del cel, santuari de la quietud, en el qual dorm, voltat de pinars i de palmeres, talment com una blanca papallona de la llum i de la vida, el bellíssim i aristocràtic hotel, joia i orgull de l'illa meravellosa".

Vet-aquí la crònica que'n fa de la pintoresca excursió un dels passatgers, que copiem per donar-ne un tast als nostres lectors, dels quals la majoria, sens dubte, ni hauria volgut ésser.

Diu:

"Eren les dues de la matinada quan el vaixell "Infante Don Jaime" va donar el senyal de sortida, i als primers moments, tan bon punt els excursionistes varen deixar d'albirar la claror de la nostra ciutat,

barrejada amb el devesall de llum dels parecs de Montjuic y Maricel, i la foscor era mestressa i senyora en la immensitat del mar, es varen acomodar a les cabines per a lliurar-se al primer son.

Allunyats de la costa, la nau seguia lleugera, la seva ruta, i quan les primeres clars de l'alba s'ensenyorien del vaixell i a Orient apareixia la faixa rogenca del sol, els excursionistes, atrets per la magnificència de la seva sortida, s'abocaren a les baranes i aspirillers. L'espectacle era imponent i majestuós. El sol, com una fomal encesa, semblava que sortia del fons del mar i s'aixecava majestuós banyant amb els seus raigs la nau que lliscava ràpidament cap a Mallorca.

□ □ □

A les set del matí, en mig de les boires i dels núvols, la costa de l'illa va albirar-se com una silueta a la llunyania, i a tots els rostres va dibuixar-se una íntima satisfacció i un pler infinit, difícil de descriure. Els prismàtics varen intentar desfer la cortina boirosa que els privava de copsar les meravelles d'aquell recó sumptuós. Al cap de poc, en mig d'una alegria íntima i cordial, cada turista gaudia de la seva magnificència i, com una consigna inesperada i cobejosa, tothom veia més enllà del que realment era el lloc del nostre viatge. El far, com un contrast a plena llum diürna, era una torre solitària que s'alçava a la punta i a plena llum del sol dormia en les hores solemnes, després d'una jornada intensa en la nit tranquil·la i estival.

Els que coneixen les meravelles d'aquella terra, veien Sòller amagada darrera els penya-segats i les cales eren cantades com una dolça visió d'encantament. Una barqueta, a vela inflada, apareixia del fons d'una de les cales i la seva presència, en aquella hora esplèndida i lluminosa, li donava un caire de somni i de llegenda.

□ □ □

L'illa de Mallorca esguarda el nostre pas solemniat. Una cala, una altra, més enllà

una roca foradada, mena de cova i de recer, aigües transparents i divinals, pins i més pins, un illot que sembla un promontori; a un costat una badia que s'enfila dintre la mar i unes casetes blanques al lluny, que són una bellesa, un tomb inesperat a l'illot i una perspectiva admirable i grandiosa. Ja som a Formentor. Atura la marxa el vaixell, llança les àncores a la mar, i després de sis hores i mitja, l'Hotel de Formentor és l'únic edifici que ens dona el Déu vos guard. Al cap de mitja hora, després d'una destresa i una organització admirable, tothom era a terra.

□ □ □

La platja de Formentor, talment com les aristocràtiques platges de Biarritz i Ostende, fruita de l'encís d'una gernació àvida de llançar-se a les seves aigües. Les rialles sonores de les dames fendien l'espai i la boscúria era envaïda totalment pels excursionistes. La muntanya i la mar es donaven una abraçada, i la llum del dia era un convit a la badia immaculada. Formentor va recobrar unes hores de vida i de claror. Acostumada a la quietud, semblava una profanació el seu assetjament.

□ □ □

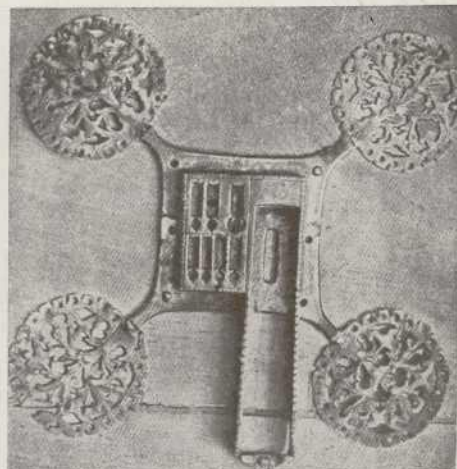
L'Hotel de Formentor és d'una bellesa i estructura a l'estil de les grans capitals europees o, millor dit, dels grans establiments balnearis del món. Senzill i senyorívol, enclavat al peu de la muntanya i ofegat talment de pins, de cara a la mar — blanca gavina d'ales esteses en el repòs de la badia — dona als seus hostes la fortalesa heroica del gaudi insospitat i sembla qua faci recobrar les energies perdudes al que hi acudí mancat de salut.

□ □ □

Mentre hi hagué turistes que es traslladaren a Pollença per a dinar, els més varen quedar-se a Formentor, uns a l'Hotel i altres acampats en la boscúria. Nosaltres hem de constatar que el serviment i el tra-

Balcó d'una casa de Llíçida, l'any 1767

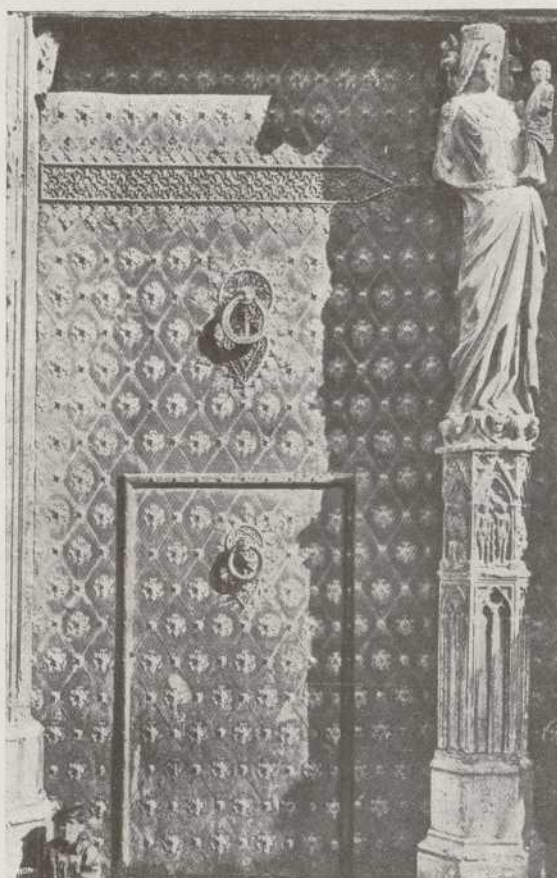
Any gòtic amb cercles de planxa calada

FERROS

El ferro i el vidre — el més fort i el més tranquil — varen ésser els materials cultivats amb més amor pels mestres catalans dels temps històrics. D'aquests dos elements, tan extremadament distints, es va ien els nostres artífexs, la majoria anònims, del passat, per a imprimir les llurs belles idees i, el que és més interessant, amb una energia i vigor que ens fa sentir un especial esperit de raça ben caracteritzat en les llurs obres.

Els nostres ferros forjats, en la plenitud dels segles XIV i XV són fills llegítims de l'esperit del poble. En cap lloc del món no va ésser el metall treballat amb més naturalitat i art genuïna; els lliris d'aigua, els caps de dragó, que apareixen en els canalobres i picaportes, poden considerar-se models d'execució espontània i graciosa.

Es, doncs, des de l'antigor l'indústria del ferro la que més ha honorat a Catalunya, tant en el seu aspecte artístic com en l'industrial, puix si s'arriben a produir meravelles, no superades per ningú en la seva època, va ésser degut a que paral·lelament es van estudiar els millors procediments, per a la perfecta fusió i forjat del ferro. Encara es menciona i es descriu amb amor en les obres de química i metal·lúrgica l'anomenada *farga catalana*, de tan il·lustre ascendència, que durant segles va ésser per tothom utilitza-

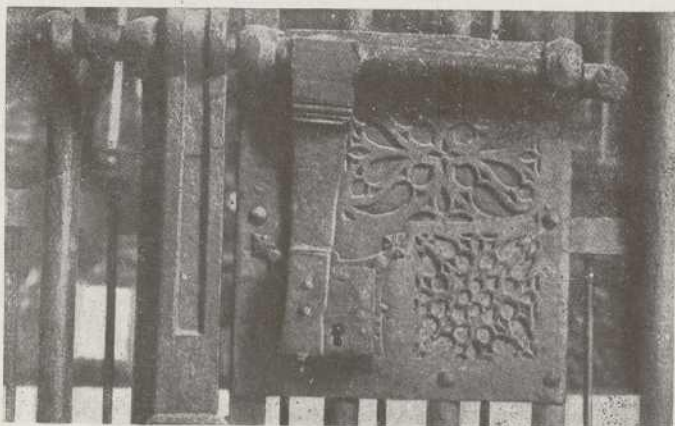
Porta de la Seu de Tarragona (segle XV)

CATALANS

da. Consisteix en un gran gresol clos per quatre parets que s'anomenen *el xiu la cava o rustina, les porgues i el contravent*; el seu fons és una pedra arenisca o bé materials argilenes ben piconats sobre esòries. Una tubera d'aram inclinada a 40° n'ra nel costat de les porgues i de emboca així dintre la farga. El mineral ha d'ésser de fàcil reducció i el combustible ha de b vegetal; el metall és extret, dúcil, tenaç i no requereix més operacions per a ésser usat pels ferrers.

En lloc com a Catalunya no ha estat tractat el ferro tan d'acord amb la seva manera d'ésser i a les seves naturals exigències; sense trampes i sense dissimular amb puliments a la manera castellana el treball de la forja i del martell.

Els treballs de ferro més transcendents són les rixes de les esglésies que servien per a separar la part destinada a l'altar i als seus ministres, de la corresponent al fidel. El mot "*reia*", En Balari el dona com a sinònim de tanca. La seva existència és ben antiga, puix el prebère J. Gudiol cita el testament del bisbe de Vic Idalcavi de l'any 909 que parla ja del "*cancellum*". Un canonge de nom Berenguer llegava a la capella de Sant Pere de Vic en 1135 cent sous entre moneda i ferro "*ad regias*". Pocs anys després, en 1148 el canonge Pere llegava una quantitat per a l'o-

Detall d'una reixa als Claustres de la Seu de Barcelona (segle XV)

Braser de bronze del Concell de Cent de Barcelona (segle XVII)

bra del cor "sive ad ipsas regias".

Les reixes més antigues que coneixem són dels segles XIII i XIV; van constituïdes per una combinació rectilínia de feixos de rinxols contrasposats o caulicles en espirals. Aquests motius apareixen en les espitlleres d'algunes esglésies romàniques i típicament en una barana d'escala a Olius, que apar haver estat una antiga tanca de presbiteri. A aquest tipus substitueix el gòtic amb franges de trifolis i quatrifolis trepats, dosserets i ornamentació de liris i motius trets de l'arquitectura, seguint després el format balustres i decoració inspirada en la construcció neoclàssica.

Digna de mencionar és la reixa ben típica catalana que apareix en el segle XV que se'n diu tipus enigmàtic; encara n'hi han a Barcelona. La seva construcció està basada en la divisió quatripartida dels seus barrons, els quarts dels quals són alternativament mascles i femelles a simple vista impossibles de tramari i ordri.

Mossèn Godiol dona a conèixer alguns noms de reixers no anteriors al segle XIV. El més antic és Pere Julià, de Castelló d'Empúries, que a 26 de Juliol de 1320 va acceptar l'encàrrec de fer les reixes de la capella del bisbe de Girona a Pere Roaberti, al preu de 52 sous el quintar. Cita també a Pere Bertrand de Manresa, que ensems amb Pere Guixer de Solsona contracten en 1409 reixes per a l'església de Santa Maria de Manresa; a Guillem Carbonell de Perpinyà, que contracta en 1418

per a la capella de Sant Pere al preu de 14 diners per lliura de ferro.

Pere Casa i Miquel Esmendia varen fer la magnífica reixa de la capella de la Concepció de la Catedral de Tarragona. Josep Gelabert o Guilabert, ferrer de Vic, va fer la formosa reixa de la capella de Sant Bernard, executant el projecte del carmelita descalç Fra Josep de la Concepció, que pels seus formosos projectes va ésser anomenat per antonomàsia el "Traciota". En aquesta reixa es varen esmerçar 70 quintars, 2 roves, 18 lliures i 5 unces de ferro, la vàlua del qual va ésser de 1286 lliures, 6 sous i 5 diners. Una de les poques reixes firmades és la de l'hermita semirapestre de Montgreny, que porta en el fris el nom del seu autor Joan Amils.

No ha estat encara possible saber el nom dels artífexs ferrers de la Catedral de Barcelona, començant per la imponderablement formosa reixa de l'entrada del púlpit, obra de mitjans del segle XV. Tampoc no se sap qui és l'autor de la reixa que tanca la farmàcia de l'hospital de la Santa Creu de Barcelona, ni de tantes altres meravelles que encara formen el nostre tresor artístic.

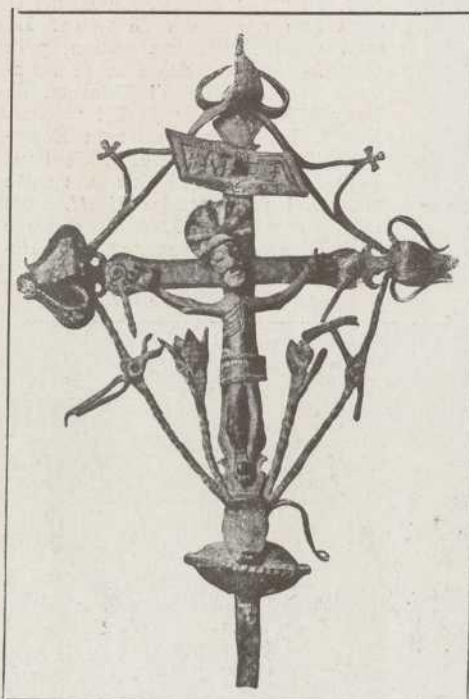
Infinitat d'objectes de ferro es conserven i poden admirar-se en els nostres museus i col·leccions, principalment en la màxima del Cau Ferrat de Sitges, tals com balcons, picaportes, claus d'obrir panys, forrellacs, canalobres, panys, teieres, creus, llits, tepals, brasers, balances, frontals d'altar, claus de clavar, etc., etc. En reproduïm alguns exemplars per a delícia del lector.

Din J. Folc i Torres que l'home actual, en perjudici del seu present estima molt les coses d'ahir i les contempla cada dia amb més amor. Però tant les coses velles com les noves, mentre diguin alguna cosa a l'esperit, tenen d'interessar-nos, i salvant les diferències que sempre hi ha entre els que creen i els contemplatius, uns i altres tenen la llur deguda jerarquia en l'exèrcit de la bellesa.

La veu del passat es perpetua també en la dura matèria dels nostres ferros venerands, i nosaltres, en el constant desig de superar-nos, posem-nos d'acord amb aquestes senores vibracions de la tradició, sobre tot quan és una tradició excel·sa com la nostra. — R. CANALS.

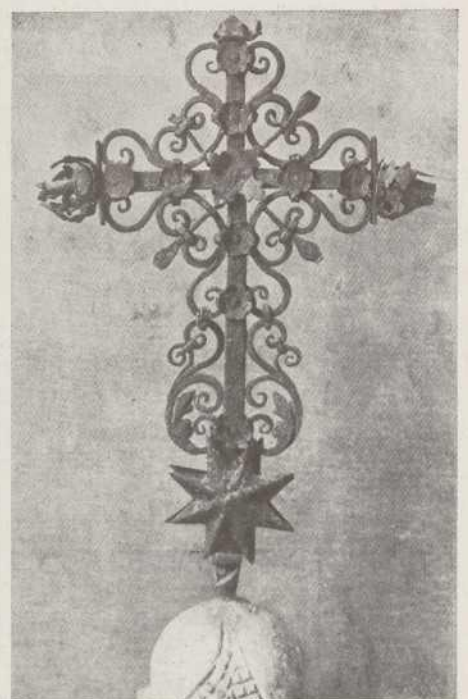
Detalls florits de la reixa gòtica, dels Claustres de la Seu de Barcelona

Creu de terme. Ferro forjat (segle XVI)

Canalobres de ferro (segles XIV-XV)

Creu popular del segle XVI

EL CENTENARI DE MISTRAL A BARCELONA

AMB tota solemnitat inaugurarà Barcelona, als jardins de Montjuïc, el monument dedicat al gran poeta de Provença, Frederic Mistral.

El monument que des d'ara tindrà a Barcelona el cantor de *Mireia*, és emplaçat a l'esquerra del Palau Nacional (mirant des de Barcelona), en un lloc ple de xiprers. L'emplaçament del monument es magnífic de debò.

El projecte del monument erigit a honor de Mistral és degut a l'arquitecte Josep Puig i Cadafalç, i el bust del poeta és obra de l'escultor senyor Arnau. El monument, d'una elegància severíssima, consisteix en una columna, al cap-d'amunt de la qual hi ha el bust de Mistral.

A l'acte de la inauguració hi havia la major part de la nostra intel·lectualitat, l'Ajuntament i els representants de moltes associacions de cultura.

També hi havia el senyor cònsol general de França.

Acte inaugural del monument dedicat a Frederic Mistral en el jardins de Montjuïc.

Els poetes provençals agrupats a l'entorn del senyor Maluquer a la recepció celebrada a la Diputació Provincial.

Els felibres, hostes de Barcelona, hi eren tots: senyores Mistral i Azéma, abillades a la moda típica de Provença i Llenguadoc, i senyors Frederic Mistral, nebot; Màrius Jouveau, Carles Grandó, i Alibert i Francesc Ayrol.

La part superior del monument era coberta amb la bandera catalana; gairebé a mig aire de la columna hi havia llorers amb la cinta barrada i a la part més inferior es veia un gran pom de ginesta amb quatre cintes vermelles, ofrena de la Diputació de Pares i Jardins.

Durant la cerimònia de la inauguració, la Banda Municipal de Barcelona interpretà diversos moments musicals de "L'Arlesiana" i algunes sardanes.

Descobert el monument, el primer de prendre la paraula fou el senyor Francesc Matheu, qui dirigint-se a l'alcalde, llegí una bella poesia que el lector trobarà al final d'aquesta crònica.

La poesia del senyor Francesc Mateu fou acollida amb una gran ovació i moltes felicitacions.

Després parlà l'alcalde de Barcelona, senyor comte de Güell, qui començà el seu parlament en francès.

L'alcalde manifestà que era un gran honor per a Barcelona rebre el monument erigit a honor de Mistral i donà les gràcies en nom de la ciutat.

Seguidament recordà les festes celebrades a Provença, a les quals assistí en representació del nostre país. Ara és el poble de Barcelona i de Catalunya tota que honora el germà dels poetes Verdagner i Guimerà.

Ara que per primera vegada l'idioma català és reconegut oficialment, nosaltres en-

viem una abraçada (el senyor comte de Güell s'expressa en la nostra parla) a tots els pobles germans de l'altra banda del Pireneu.

L'alcalde fou molt aplaudit.

Acte seguit prengueren la paraula el *Capoulié* del Felibrige, senyor Marius Jouveau, y Frederic Mistral, nebot, en nom de la família.

Al vespre se celebrà a l'Hotel Ritz el banquet ofert per l'Ajuntament als felibres de l'altra banda del Pireneu.

El banquet del Ritz fou un dels actes més brillants de tots els celebrats amb motiu del centenari del naixement de Mistral.

A l'hora del xampany inicià els discursos — que foren interessantíssims — el tinent d'alcalde senyor Enric Maynés. Després parlaren els senyors Alibert, Grandó, Azema, Mistral, Jouveau (felibres) i Joan Estelrich, qui, després d'ésser aplaudit diverses vegades, acabà el seu discurs brillant i catalanesc, amb aquells versos del famós brindis, com a fermança de fraternitat:

(Segueix a la pàg. 27)

L'esposa del nebot de Mistral, habillada a la provençal en la Plaça del Monastir de Montserrat.

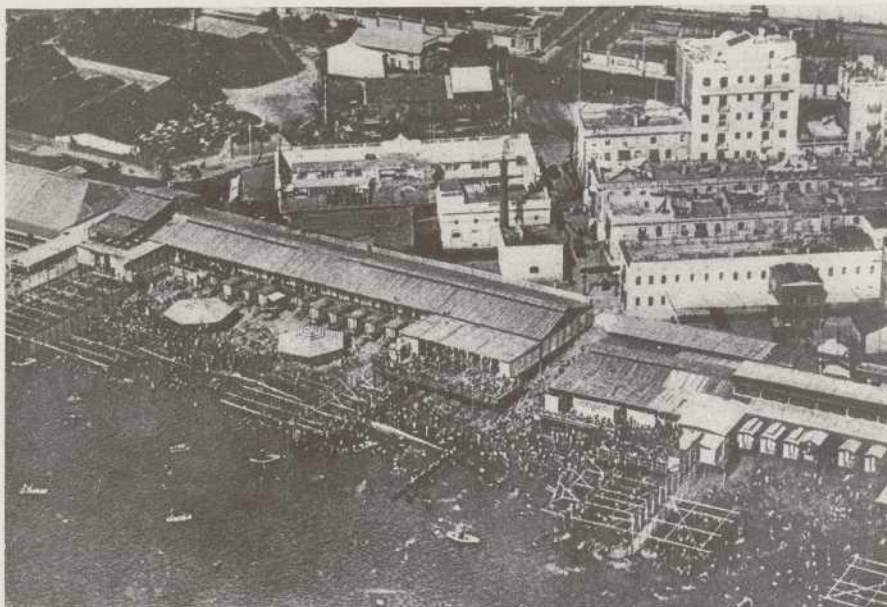
LAS PLATGES

REVETLLA de Sant Joan! La quitxalla desgrana folles riallades a l'entorn de les fogueres que el ventitjol fa onejar com gallarots de barres grogues i vermelles, mentre una mare temorena erida al fillet que s'allunyi del foc i un bordegàs més arriscat proposa saltar pel damunt de les flames... Xiuxieugen els coets com si demanessin un segon de silenci per acomplir qui sap quina gesta mai vista, deixant darrera seu un rastre de llum; pugen rabents i quan comprenen que no poden abastar el cel, esbraven la ràbia en un darrer espetec i escupen a la terra un devessall d'espurnes... La tieta—que malgrat la seva feixuga càrrega de prop de quaranta tardors, no ha perdut encara l'esperança — prepara misteriosament els estris que han de servir-li per consultar l'oracle, defugint euro-sament totes les mirades, per por a les facècies dels nebots... El senyor Esteve, vesant en una mitja rialla la seva joia d'home satisfet de la vida, ha sortit a comprar la "coca", mentre l'Estevet, agermanant la tradició amb les seves tendències de xicot modern — oh, l'esport! — s'enfila a l'imperial d'un tranvia que el dugui a l'inauguració dels banys...

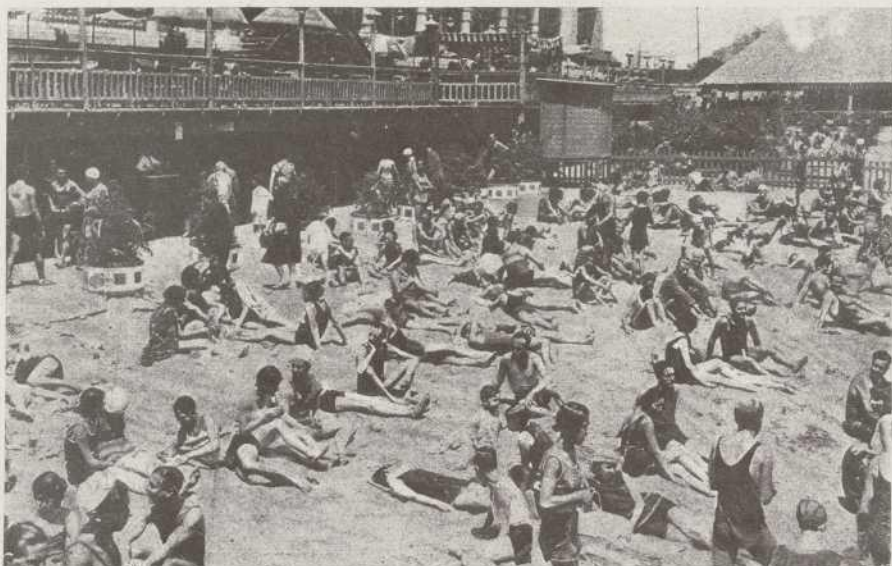
I més enllà, darrera les cases humils de la Barceloneta, el mar, joganer, crida als barcelonins amb la veu rogallosa de les ones, com si volgués arrossegar-lo a jugar en el seu sí:

—Oh... hissa!... Oh... hissa!...

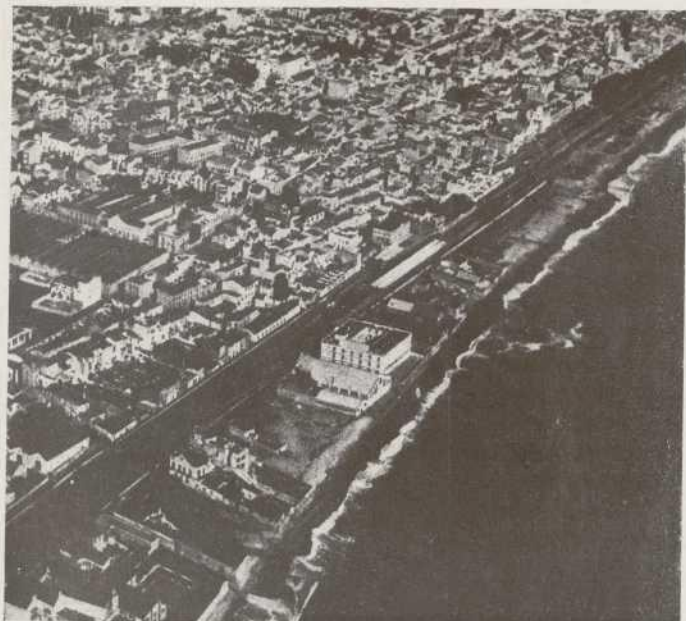
Platges de Barcelona!... Bon punt arribat l'estiu, aquelles ermes extensions de sorra que han enlletgit muntanyes de posts i fustes arreconades, desperten de llur son fredolica... Al cant dormilec de l'aigua s'ajunta l'acompanyament desenfrenat de la música de jazz que formen els cops de mar-

Una platja a la Barceloneta

Banys de mar
i de sol també

La platja de Badalona a davant mateix de l'industriosa vila

L'Escoia de Mar, a la Barceloneta, pels nois de les escoles públiques

DE BARCELONA

tell, els esbufecs dels xerracs, els erits dels treballadors... Després, quan ja tot aquell fustam s'ha convertit misteriosament en cassetes i compartiments, sembla que la plat-

una sesta ben curta de la qual molt aviat la desperten la xerrameca dels banyistes, els xiscles de les dones, que troben en la fredor de l'aigua un pretext per atreure les mirades, els plors dels menuts que protesten de la forçada mullena...

I així mentre la calor comanda.

Platges de Barcelona! Només qui us hagi vist alguna volta, pot comprendre el vostre encís... L'aigua i el sol esborren totes les ratlles que separen la gent en classes i categories.

Sant Sebastià, Astiller, Orientals, Sant Miquel, Deliciosa... De part de fora, qui n'entra i en surt porta el segell del lloc que ocupa en la societat i en té plena consciència; no es barrejaran els d'un braç amb els de l'altre... A dins, enfront de les onades, és com si les divisions artificioses no existissin; homes i dones. Res més!

Platges de Barcelona! Els trajos de bany mullats, enmotllen les formes gràcils de les sirenes de veu falaguera i mirada amanyagadora... El sol contempla l'estesa de cosos meravellosos que esperen les seves carícies i, bo i envermellint més del just, llança joiosos raigs de foc que bronzejaran la pell... El vent, discret i amorós, llisca suau, enduent-se'n el secret de les paraules copsades gairebé a cau d'orella...

I, mentrestant, les ones segueixen arrossegant vers elles als barcelonins, amb el seu crit etern:

—Oh... hissa!... Oh... hissa!...

Alfons QUINTANA.

Espectacle magnífic de moviment, color, sol i fresca

Camperola platja de Castelldefels

Preparant-se per prendre part en el concurs de salts aquàtics

La platja de Garraf, bella i solitària

VICENS PUIG I LA SEVA OBRA

ENCARA que amb un xic de tardança donarem en aquestes pàgines de CATALUNYA un reflex de l'exposició que féu el mes passat el nostre compatriota Vicens Puig, en el saló "Amigos del Arte".

Cal fer notar el doble esforç que representa l'obra d'En Puig: allunyat dels calius pictòrics d'Europa, i de la florida pintura catalana, veritablement hom diria que pinta a Catalunya, puix l'exposició actual té tota la sabor d'una pintura feta a Barcelona i no pas a Buenos Aires, tant pels temes com per la tècnica i forma de concebre els assumptes.

Aquesta exposició ha estat un esdeveniment a Buenos Aires, puix entre l'element artístic ha deixat un grat record, cosa notable sobretot en aquets temps en que hi ha tantes exposicions, però és que en sa majoria són exhibicions de colors damunt la tela unes, i, d'innovacions plàstiques altres, sense preocupar-se de fer pintura, d'ésser pintors en tot el bon sentit de la paraula, ésser apòstols de la pintura i conèixer espiri-

Calypso, avui propietat del senyor Ferrán Fontana

Nora

tualment el que és una pintura com són aquelles de Tintoret, Ticià i Fortuny allò de que un petit fragment o tros de pintura podria ésser enmarcat i seria també una obra.

Hom es refereix en aquella pintura de sensibilitat tant en la línia com en el color que sols és factible en aquell que ha nascut pintor i que sent una veritable amor per conèixer totes aquelles interioritats de la pintura i a la fi adquireix un tal mestratge i un domini l'execució del que dicta el seu cervell, que és quan el pintor està en plenes condicions de poder realitzar tot concebent per la seva intel·ligència adhuc de la seva sensibilitat.

Hom frueix davant d'una pintura descobrint-hi per una banda l'emoció transplantada pel pintor espontàniament ajudada d'una intel·ligent composició i de visió personal i per altra banda encisen les qualitats plasmades per una riquesa de matisos de tanta justesa de valors que fa que quedi totalment destruïda la matèria o sigui el color per convertir-se en qualitats, en pura pintura. Aquest és el punt més difícil

d'assolir en el camí del pintor i és on ha arribat avui En Vicens Puig.

En Puig sap copsar exactament aquest esperit dins de la matèria de les coses sense deixar el rastre d'una tècnica al coneixement de la qual arriba; per vies purament intuïtives sap extreure aquesta substància interior de les coses; només cal recordar el quadre titulat "La noia del vestit rosa" i hom veurà la puresa d'aquella sense que'l color i la tècnica sobrepassin per res a la qualitat, i si endevina la subtileza del cos femení que cobreix, sense marcar volums ni accentuar transparències, únicament es descobreix per la justesa de la línia i els valors; altre estudi interessant és "La ballarina i el piano" (adquisició del Dr. R. Valls), pintura d'una espiritualitat emotiva on En Puig demostra el domini del pintor sense per-

Entre bastidors

Nu de tons clars

dre un sol instant l'emoció del conjunt entonat per una mateixa tonalitat de grisos i blancs produïts per una llum artificial com les visions de Degás.

La major part de les pintures exposades són nus femenins, també ha conseguit aquestes qualitats que consegueix en les robes i altres coses, en les carnositats nacarades i transparents que denoten el profund estudi sobre el nú.

Es molt interessant també, i agradable de composició "Calypso" (adquirit pel senyor Fontana), el nu a dues llums és una tela on es descobreix la vibració palpitant del pintor en conseguir dintre d'unes tonalitats clares una fresca carnositat i un meravellós contrast de llums.

En Puig és el pintor que treballa sense fatiga i ell us farà una pintura igual com us parla a vós sens cap mena d'esforç i amb la més natural espontaneïtat.

Francesc FABREGAS.

EXPOSICIO DE FOTOGRAFIES DE BARCELONA

Una gesta magnífica ha estat la de nostre amic Rafael Valls, i que tenim a be destacar. Durant el viatge que acaba de fer a Catalunya, tingué ocasió d'adquirir una bona i nodrida col·lecció de fotografies ampliades de l'Exposició de Montjuïc, i desitjant que tots poguéssim fruit d'aquestes vistes tan meravelloses, organitzà una exposició en un dels salons Witcomb, la qual es veié molt concorreguda, assolint un èxit extraordinari.

Els punts de vista i la magnificència del assumptes, no poden ésser més ben trobats i tènicament resulten ésser unes veritables fotografies d'art.

Felicitem a l'amic Valls per tan bona iniciativa.

GRANOLLERS EN DIA DE MERCAT

La plaça major de Granollers en dia de mercat

Garrins en venda dintre les gàbies

EL Vallès és una de les nostres comarques naturals més caracteritzades. Ocupa una situació central de Catalunya i està limitada pel Montseny, el Montserrat, Sant Llorenç del Munt i la serralada de la Costa. Entre aquestes altes muntanyes corren el Besòs i el Llobregat i multitud de rieres i rierons que formen tot de valls petites i suaus, i de turonells graciosos, la qual cosa dona la fesomia al país.

El Vallès és fèrtil i magníficament con-

reat, i és la comarca més industrial de Catalunya. És petit, només té uns 1350 quilòmetres quadrats, i encara es ven més petit en comparar-lo amb els vastíssims territoris americans. Però és molt poblat. Aquí es troba de tant en tant una gran ciutat entre deserts extensos. Allí no hi ha ciutats excessivament grans, però a cada pas es troba una vila, un poble o una aldea. Compta amb una seixantena de municipis, i cada un és constituït almenys per dos o tres pobles; de més a més, encara hi ha, escampades per plans i altures, multitud de masies, grandioses moltes d'elles.

Les poblacions més populoses del Vallès són Granollers, la seva capital històrica, 10 mil habitants, i Terrassa i Sabadell, emporis de la indústria catalana, 30.000 habitants la primera i 40.000 habitants la segona.

Els pobles i masies del Vallès aboquen cada dijous la llur gent a la capital, on va a vendre els productes del seu cultiu de la terra o de les seves arts i oficis, el bestiar i l'aviram que cria, o a proveir-se de les coses que necessita. Fa més de sis cents anys que perdura aquest costum, l'origen del qual és establert solemnement per privilegis reials, i el mateix passa en les altres comarques catalanes.

El mercat de Granollers és un dels més importants de Catalunya. Els dies corrents, la vila ostenta les seves gràcies tranquil·les i modestes; però ve el dia de mercat, i la transformació és completa: des de les seves antigues i típiques places, fins als seus amples i llargs carrers moderns, tot es converteix en un formiguer de traficants i llocs de parades pintoresques, cadascuna a sa manera segons el que s'hi ven, i col·locades en vistós desordre; no es cap en els seus luxosos cafès i en els seus confortables hostals, on omplen l'espai les vives

converses del que passa pel món, formant l'opinió d'una extensa comarca; carros, tartanes i autos obstrueixen els carrers vells i nous; els cines no basten per als espectadors que hi volen entrar, i l'alegria i l'animació duren tot el dia; fins que en caure la tarda tothom s'acomiada per tornar al respectiu poble.

I Granollers recobra la seva dolça tranquil·litat fins el dijous vinent.

Melcior CASES.

Un lloc de venda de forques per als treballs agrícoles.

Un lloc de venda de cordes i de guarniments.

DARRERAMENT han augmentat les proves de la creença que és català el descobridor d'Amèrica.

Ja sabeu tots que un savi perçà, el senyor Lluís Ulloa, ha publicat llibres, pronunciat conferències, subscrit dictamens i mantingut polèmiques sobre la tesi de la catalanitat de Cristòfor Colom. Ara mateix anuncia que enviarà a *La Prensa*, de Buenos Aires, quatre articles on resumirà la seva argumentació i hi afegirà les últimes dades del seu estudi.

El nostre arxiu n'està ple de informació a l'entorn de la qüestió colombina. Treiem per avui les primeres notícies amb que de París estant ens va sorprendre l'escriptor Domènec de Bellmunt. En una de les seves cròniques recollí la araula del Sr. Ulloa.

—En primer lloc—

digué l'historiador peruà—cal afirmar que el veritable nom de Cristòfor Colomb, fou "Colom" amb "m" final, cognom genuïnament català, que no trobeu ni a Itàlia, ni a Castella, ni a Galícia. Per motius d'ordre personal — entre els quals els polítics potser ocupen un lloc important — s'expatrià essent encara relativament jove. Després de viatjar per la Mediterrània i l'Atlàntic durant molts anys i hayent ja recorregut les mars del Nord fins a Groenlàndia, va concebre la idea d'anar a Catabay i a l'Índia, per Occident. Una sèrie de vicissituds, però, l'obligà a tornar a Espanya on, des de la seva tornada, ocultà el seu origen i dissimulà el seu nom. Una alta raó d'Estat l'acabava d'obligar a aquest secret sobre el seu origen.

—Alguns catalans i aragonesos que voltaven el rei—afegí el senyor Ulloa—arribaren a penetrar, probablement, el secret de Colom o n'escoltaren confidències, com per exemple Joan de Coloma i Lluís de Santàngel, i així s'explica la protecció acordada al descobridor.

Per a arribar a aquestes conclusions, el senyor Ulloa classificà la demostració i la prova en dues parts: la que en forma dialèctica i quasi matemàtica prova la catalanitat de Colom, i la que es refereix a la seva família i a la seva persona abas del descobriment.

L'il·lustre historiador peruà, don Luis de Ulloa, auxiliat per la seva distingida esposa, ordenant els seus treballs d'investigació sobre el descobridor d'Amèrica.

CRISTOFOR COLOM NASQUE A CATALUNYA

—Només cal partir del moment en què Colom entra en escena, és a dir, quan apareix a Còrdova en 1486. Tots els documents oficials l'anomenaven "Cristóbal Colomo, extranjero". Colomo és una castellanització gramatical de "Colom" català, nom molt corrent a Catalunya. Això durà fins al 1492, època en què, en capitular amb els reis, ja no és Colomo sino "Colón". Però la nova forma del cognom del descobridor no és més que una altra castellanització,

traduccions llatines on hauria d'haver-se escrit "Colombus".

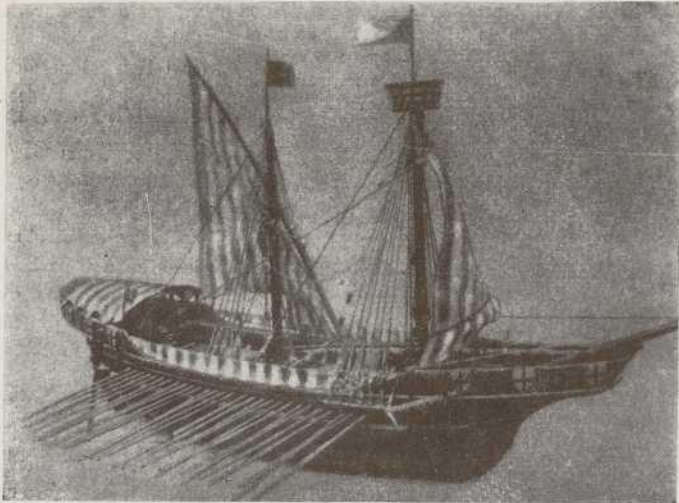
Un altre fet, que a judici del Sr. Ulloa constitueix una prova contundent, és el testimoni de l'heràldica. Des del segle XI trobem a Catalunya nombrosos cognoms "Colom" molts dels quals pertanyien a gent de mar, car tothom coneix la puixança marítima de Catalunya a l'Edat Mitjana. Però entre les nombroses famílies catalanes que duïen el cognom "Colom", n'hi hagueren de "cavallers", es a dir, amb armes nobiliàries. Recordi's que Colom afirmà ésser noble, mentre que el teixidor de Gènova no en tenia res. El símbol de les armes de Colom era un colom platejat sobre fons blau. Però Colom dibuixà després l'escut que li atorgaren els reis, unes armes personals la significació de les quals portà la confusió a l'ànim dels historiadors. Doncs bé: aquestes armes eren essencialment catalanes.

De la primera carta de Colom anunciant el descobriment se'n féu una edició catalana que fou la "princeps", de la qual es féu la traducció castellana. La carta, dirigida a Santàngel, degué ésser escrita per Colom en català, llengua que Santàngel—valencià—coneixia bé. A més a més, tota la correspondència autògrafa que es coneix de Colom, abunda en "catalanismes".

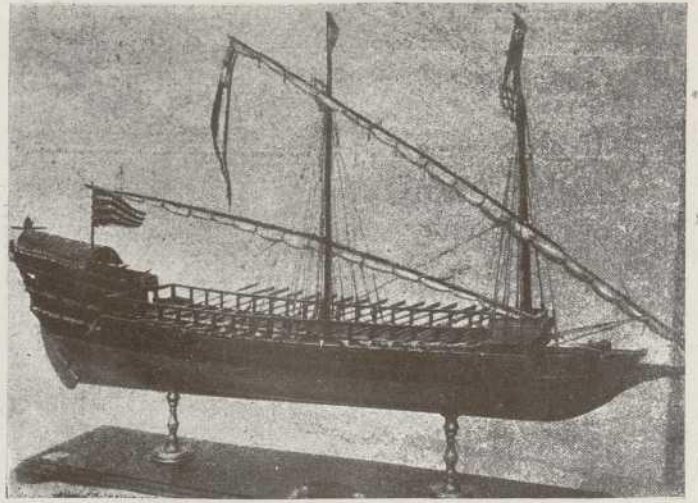
Del fet que se'l digués *extranjero* abans del fet que s'el digués *extranjero* abans

El Dr. Ulloa, caricatura de l'artista APA

Un "uxer", nau catalana del segle XIII

Reproducció de la galera "Sant Jordi" del segle XV.

del descobriment, el senyor Ulloa en donà la raó següent: Catalunya en aquells temps era considerada, sobretot a Andalusia, com un país estranger de llengua, de lleis i de costums. El senyor Ulloa ens donà encara un sens fi de proves i raons que la manca d'espai ens priva d'anotar en aquesta crònica: ens parlà del famós testament de Colom, de les innegables relacions del *tulisme* amb Colom (el senyor Ulloa creu que la lectura de Lull inspirà a Colom la idea del descobriment), del viatge de Colom a Barcelona, i d'uns secrets sensorials que el savi peruà es reservà per al seu pròxim llibre d'imminent aparició, sobre aquest assumpte.

□ □ □

Aquest llibre es publicà, traduït a la nostra llengua per Domènec de Bellmunt i, en efecte, la seva lectura produí sensació.

El notable historiador Nicolau d'Olwer en feu un bell resum, que ara torna ésser de actualitat.

"Comprenem — escrigué — l'entusiasme desvetllat per la tesi del senyor Ulloa: "Cristòfor Colom fou català"; el ressò de les seves conferències, exuberants de dades i de lògica; l'èxit del seu llibre suggeridor, traduït pel nostre Domènec de Bellmunt, i la sorpresa mesclada d'interès per la posició adversa de M. de la Roncière.

Que la pàtria de Colom sigui la nostra no pot deixar-nos indiferents. La solidaritat en la glòria i en l'infortuni és ço que d'un munt d'hommes en fa una nació.

L'origen de Colom es un fet històric. Cal investigar-lo, doncs com el senyor Ulloa amb els mètodes objectius de la història.

En la vida del des-

cobridor, anterior a l'any 1487, hi ha tanmateix alguns fets certs. I són:

1. El seu llinatge era *Colom*;
2. Usava escut d'armes;
3. Fou corsari al servei de Renat d'Anjou (1470);
4. Fent el cós amb el francès Coullon o Caseneuve, atacà unes naus genoveses i naufragà a les costes dels Algarves (any 1476);
5. Navegà per Islàndia i Groenlàndia (1477).

És el mèrit principal del senyor Ulloa d'haver descobert i demostrat el primer d'aquests fets. La prova adduïda per ell em sembla tan concloent com pugui ésser-ho cap prova històrica. I essent Colom un cognom català (i no res més que català) el descobridor pertany a una família catalana. Ara, no podem excloure *a priori* la hipòtesi que una branca d'aquesta família catalana s'establís i es propagués a l'estranger.

Els altres fets assenyalats els sabem per confessió pròpia.

Aquests cinc fets certs són les pedres fonamentals de l'edifici que hom pretengui bastir. Cap hipòtesi que en contradigui un no pot ésser admesa. De les compatibles amb tots, serà la més versemblant la que

Carta, feta pel mateix Colom l'any 1492, de l'Illa Espanyola, i donada pel gran navegant als Reis Catòlics, abans de sortir de Palos. Aqueix document extraordinari provaria la teoria de la pre-descoberta.

els expliqui i coordini millor i que tingui a favor seu més indicis.

La tesi del senyor Ulloa se sintetitza dient: el descobridor era català i pertanyia a la família Colom que va prendre part en la guerra contra Joan II, al costat de Pere de Portugal i de Renat d'Anjou. El savi historiador peruà aporta d'altres fets — si no provatoris, indiciaris — de la catalanitat de Colom: la seva lletra a Santàngel (o almenys l'edició prínceps) és catalana; les seves armes estan dins la tradició de l'heràldica catalana; les seves idees s'enllacen amb les teories de Ramon Llull i amb els progressos que anava registrant la nostra cartografia; en el plet per la successió del seu nét, hom hi descobreix el temor que s'hi presentin els Colom. Encara podem afegir-hi el document adduït pel senyor Carreres Candi i la tradició conservada a Catalunya i reportada per Serra i Postius.

En fi, el senyor Ulloa identifica l'expedició de Colom a Finlàndia i Groenlàndia amb aquella de què parlen els historiadors, i ell mateix amb el Joannes Scolom, qui, segons el globus terrestre de Frisius Mercator, arribà a Groenlàndia. Tots aquests fets venen datats 1476. Seria pel record dels reis Cristòfor i Cristià de Dinamarca, i encara més per la seva significació mística, que el nostre Joan Colom hauria pres el nom de Cristòfor?

La tesi del senyor Ulloa, doncs, no solament s'adiu amb els fets coneguts — el més importants dels quals és ell mateix qui l'ha provat — sinó que els explica, els completa, els organitza i ens presenta *tot un home*".

Posteriorment, noves investigacions asseguruen la naixença de Colom en terra catalana.

CRONIQUE BARCELONINES

El nuvi de les noces típiques catalanes en una festa realitzada en la Plaça Major del Poble Espanyol.

La núvia, ja casada, presideix les dances a honor seu

MARICEL PARK

S'HA inaugurat a la nostra ciutat un nou parc d'atraccions. S'ha tardat, però per fi el públic ha pogut contemplar l'obra d'uns homes que volen dotar-nos d'un lloc d'esbargiment cèntric, amb bona vista i a bon preu.

Semblava que els barcelonins haguéssim oblidat de divertir-nos amb aquesta mena d'esbarjos, perquè al parc de la Ciutadella

Inauguració del monument dedicat a Juli Garreta en els jardins de la Devesa a Girona.

L'eminent escenògraf, Maurici Vilumara, finit ara de poc.

hom havia anat suprimint la major part dels montatges que hi havia, i el Turó fracassà, degut als preus, massa alts perquè pogués esdevenir popular.

Aquest nou parc ha estat batejat amb el nom que encapçala aquesta nota i està situat en el vessant de la muntanya de Montjuïc que mira al port, des d'on hom pot gaudir d'una vista esplèndida. No es podia haver trobat millor lloc per emplaçar-lo.

NOTICIARI TEATRAL

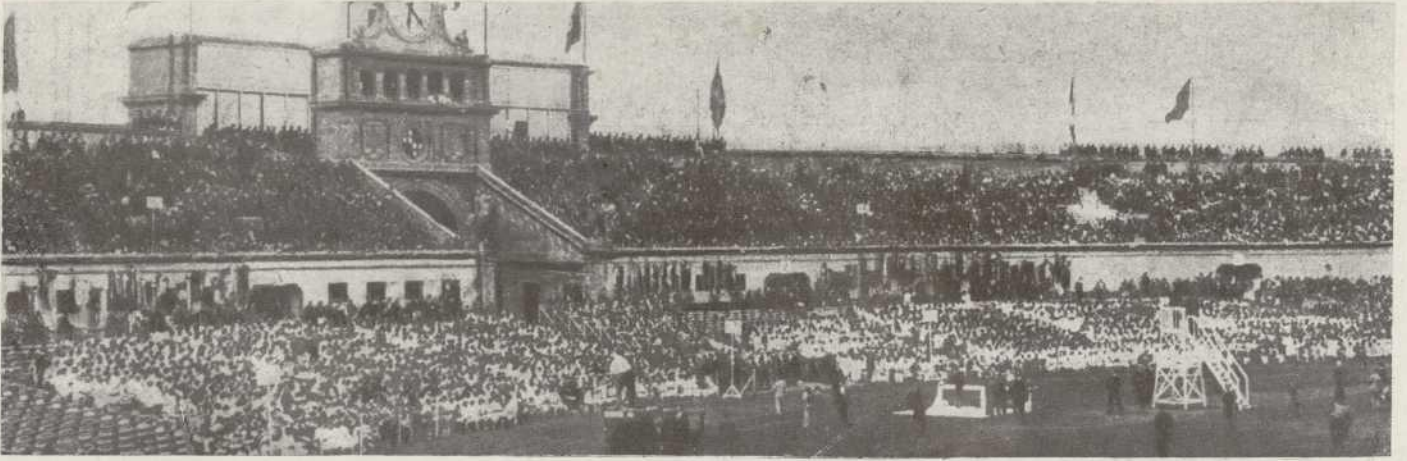
El teatre japonès que s'ha presentat al Palau de Projeccions de l'Exposició, ha

aconseguit un gran èxit de crítica i de públic. A totes les representacions acudí una concurrència distinguidíssima que omplènà l'immensa sala i ha admirat i aplaudit l'art dels artistes japonesos, el fastuós vestuari i el conjunt interessant i emocional de l'escena d'un dels països més plens d'atractiu i misteri de l'Orient llunyà.

Tancada l'Exposició i acabades les representacions al Palau de Projeccions, l'empresari del teatre de Novetats, senyor Canals, ha aconseguit que la notabilíssima

Un aspecte dels avisos lluminosos a Barcelona.

Vista de l'Estadi barcelonés en iniciar-se el concert dels Orfeons de Catalunya.

La senyera del Rat-Penat valencià, portada a l'Ajuntament.

companyia doni un curt nombre de funcions en el seu teatre.

Es d'esperar que les comèdies, mimodrames i danses del Japó, espectable meravellósament interpretat i presentat, obtindrà a Novetats el mateix gran èxit que acaba d'obtenir al Palau de Projeccions.

Una de les coses que han mogut més rebombori dintre de l'ambient esportiu, ha estat el traspàs del popular jugador de futbol Zamora a un club de Madrid. Sembla que per aconseguir-lo han tingut de pagar una picosada de pessetes, es parla de cent mil, pel seu canvi de samarreta de coloraines. No deixa d'ésser interessant comprovar que a la nostra terra també és possible el mercadeig en gran escala en quant es refereix a les coses

de l'esport; fins ara aquestes coses només les coneixiem per la lectura de les revistes americanes o angleses. Ben segur que hom no pagaria tant a un filòsof de renomada internacional per què vingués a donar uns cursos a Barcelona.

El concurs de bellesa en trajo de bany que havia organitzat la novella i ja popular revista gràfica catalana *Imatges*, a darrera hora es va tenir de suspendre per imposició governativa i a pres d'unes associacions de *dames* de les que sempre acostumen a sortir per sollicitar coses d'aquestes. Aquest fet ha ocasionat una polèmica entre els partidaris d'aquests inofensius concursos i els que encara es creuen que vivim en el segle passat. Sembla estrany que coses com aquestes mobilitzin tantes voluntats i promoguin tantes discussions.

Fet i fet arreu del món, en els països més cultes, també se'n celebren sovint de concursos de bellesa, i ja ningú hi fa escarafalls.

Coristes d'Ulldecona, amb llurs trajos típics en la desfilada per l'Estadi.

La nostra gent s'ha anat acostumant cada dia més a sortir a fora els diumenges i altres dies de festa. Cada any que passa, les platges de la nostra costa — sobretot les que són més a la vora de Barcelona, es veuen envaïdes per vertaderes multituds. Sembla, tanmateix que els catalans ens tornem a reconciliar amb aquesta mar tant nostre. Potser així tornin a ressorgir aquelles aficions marineres gràcies a les quals hi hagué un temps que els catalans senyorejàvem el Mediterrani. Les millors gestes que la nostra història ens conta es deuen a fets que tenen relació amb la mar.

Gegants i nans, reunits en una plaça de Sabadell

De fa quatre o cinc anys, el Foment de la Sardana, en col·laboració amb l'empresa "Viatges Blaus", organitza unes excursions a diferents pobles de la costa brava.

PUJANT una escaleta de cargol, en un quartet fose i rònce, Auricella — la boníssima fada — m'ensenyà una nina oblidada, en mig dels malendregos. El clar de lluna, li besava el rostre pèllid, esgroguèit. Tenia les galtones macades, els llavis des-pintats i dels parpres, immensament oberts, en queia un regalim, que li llagrimjava carona aval. Uns pellingots la vestien. El peuet dret el duia nu; l'altre encara tenia posada la sabateta.

Trencava el cor, la tragèdia de la pobrissona nina, entre aquell munt de malendregos.

La fada, em digué:

“D'un temps ençà, i des de que les nines ploreu, vaig pel món a la recerca d'elles i me les enduc lluny del fanc de la terra, per a eixugar llurs plors, en les clàries d'una alçada eterna. L'història d'una nina, és l'història de totes. Jo te la contaré, però, a ben segur, et plaurà més oír-la per ella mateixa”.

Auricella, que a més a més té el do d'infondre vida a les coses inanimades, agafà la nineta i amb clar somriure i falaguera veu, li parlà així:

“Nineta, vols dir-nos el per què de la teva dissort”

Amb tota naturalitat, respongué: “Sí, fada”.

Començà a parlar amb veu prima i fugissera, vocalitzant sil·làbicament els mots, que li sortien a saltirons, de la seva boqueta.

I digué:

“Germanetes més grans que jo, m'han contat que vaig venir al món, una nit d'agost de l'any catorze, a la ciutat de Nuremberga. Els pares — pobres pares! — moriren poc després de la meua naixença, i moriren... sí, vílga'm Deu, quina esgarri-fança sento, en voler-ho contar!... Deixeu-me respirar i seguiré”...

Es feu una pausa, i la fada va dir-me: “Les primeres paraules de Nineta, et donen a comprendre el drama punyent de totes les nines. El mateix les de París, Londres o Nova York... Vols seguir, Nineta?”

Nineta sospirà fonament i prosseguí:

“Una nit de lluna — com a questa — quan ja anàvem a fer la non-non, entraren sobtadament els nostres pares i ens feren uns manyagois, com mai no ens havien fet. Encara em sembla sentir rodolar per la cara les llàgrimes que m'hi deixaren. I fugiren, fugiren, com si el diable se'ls endugués, eridant: “La guerra, la guerra!”, i nosaltres trencàrem el plor exclamant: “Ja mai més no els veurem!... Ja no els veurem mai més!...” I vinga plorar... Així romanguérem llarga estona, fins a les dotze, que la lluna entrà de ple en la gran cambra on ens trobàvem. Ens mirava amb rostre tristoi, esgroguèit. D'un rellotge de paret, en sortí un cu-cut i cantà les hores. Al cim d'una gran taula, dos exèrcits arren-glerats en línia de batalla, començaren a moure's. Tir d'aquí, tir d'allà, queien com

PER QUÈ PLOREN LES NINES

PER

M. BANDRANAS PALA
DIBUIX D' ELISEU MACAYA

a mosques. Es mataven, com si fossin soldats de debò. Em vingué pell de gallina, cloguérem els ulls i ja no els obrírem fins a la matinada, que uns homenots malcarats ens ficaren dintre unes grans caixes i se'ns emportaren a no sé on. Recordo només un trontoll, que es perllongà hores i més hores. Al fi, tot quedà quiet. Havíem arribat al lloc de destí. Al cap d'una estona, ens sentírem de nou en moviment. Durà poc. La caixa on jo anava, caigué feixugament a terra. Oírem el repiqueig d'un martell, cruiximent de fustes, i de cop, la llum. Ens tregueren de dins la caixa i després d'arranjades, ens posaren en filera, darrera uns vidres, de cara al carrer. Quant temps i temps, romanguérem així! Els infants, passaven de llarg, sense mirar-nos. Tanmateix no els interesàvem pas. Una tarda entrà una senyora, s'enamorà de mí i demanà preu. Se m'endugué per la seva nena. Aquesta era rossa i de molt mal geni.

“Sempre plorava, i com que ja no podia fer-la riure, al poc temps de tenir-me, em llençà de recó. Ja creia que m'hauria

oblidat del tot, quan un dia ensopegà amb mí i en venir-li un rampell de nervis, m'es-quinçà el vestidet i treient-me una sabateta, em macà la cara a cops.

“Des d'aleshores, em trobo ací, oblidada de tothom”.

—Comprens, ara — em digué la fada— el per què del plor de les nines? Doncs bé; trigarà molt temps encara, per a que el somriure torni a florir als llavis d'elles”.

Aixecant la nineta, l'apretà contra el seu pit, petonejant la seva carona.

—Anem... — va dir-nos.

En acompanyar-les al cim del terrat, s'a-comiadaren de mí.

Poc després, s'esvaien en el clar de lluna...

M. BANDRANAS PALA.

FORMENTOR DE MALLORCA

(De la pág. 12)

te fou d'una amabilitat exquisida, i que aquella hora dolça i franca entre els companys de premsa, sota l'ombra improvisada d'una coberta de pins, no s'oblida tan fàcilment.

□ □ □

En obsequi als turistes, van ballar-se, en un pla de la buscúria, en aparences de fontana, uns ballets populars per les gents de Pollensa, que foren aplaudits per tots els excursionistes.

□ □ □

A les sis en punt deixàvem la badia de Formentor. L'“Infante Don Jaime” va salpar majestuosament, i ja a plena nit, quan ningú no sospitava que Mallorca pogués albirar-se, vam recolzar-nos un moment a la popa, i lluny, com un foc-follet, el far s'encenia i s'apagava com si ens donés un eternal comiat.

□ □ □

A la una de la nit, tots els excursionistes eren a Barcelona. El viatge d'anada i el de tornada foren esplèndids”.

PELLS REFORMES

Especialitat en abrics a mida

Ginesta

Cerrito 1171 Buenos Aires

U. T. 41, Plaça 3300

EVOLUCIO DE L'EXCURSIONISME CATALA

En anar a parlar del desenvolupament del nostre excursionisme, el pensament ens transporta, immediatament, envers la recordança de les primeres entitats excursionistes de la nostra terra, que són les que varen donar l'inici formal a tan bell i educatiu esport; però, si sabem parar esment, per un instant només, en ço que és el fogar i nucli definitiu del nostre excursionisme—el Centre Excursionista de Catalunya—és on trobarem sintetitzat allò que ha d'ésser la pedagogia excursionista, i ensems expressarem d'una manera més comprensiva i ràpida, el que és un resum de la història de l'excursionisme nostrat.

En el Centre Excursionista de Catalunya, és on neix amb saba ben nutritiva i amb vigoria ufanosa, la labor docent del dignificador esport de l'excursionisme, i que s'ha vingut propagant, venturosament, arreu de Catalunya. Aquesta gloriosa irradiació cultural, ha sabut enfondir-se pregonament, per a donar, més tard, uns magnífics benefets, enfortint i formant les generacions racials a base de cultura física, mental i moral. Per això creiem, que en l'excursionisme més que com a esport, cal veure en el seu exercici i la seva pràctica conscient, una escola d'educació natural per al ciutadà.

Nosaltres som dels que creuen que l'excursionisme ben orientat és l'esport per excel·lència, i el que dóna el màxim rendiment de la vitalitat orgànica i espiritual, per bé que l'individu que el practica ha de saber educar amb paulatina ordenació, la seva persona, integralment. L'excursionisme ha d'esdevenir — si no ho ha esdevingut ja—sinònim de cultura. Cal, per tant, prosseguir la tasca de cultura col·lectiva dels excursionistes.

Però, avui, afortunadament, l'excursionista ja no és aquell home primitiu i de plagasitat irredempta que capcinejava amb la motxilla al coll per les carenes de

les nostres muntanyes, i que la seva visió d'antany, no es feia gaire amable davant els ulls del nostre poble. Ara, gràcies a les nobles activitats culturals que ha vingut desplegant l'excursionista, podem dir que és un home que ha sebut cultivar amb vera amor els coneixements que calen a un ésser que estima i vol la civilització dels homes, i que la seva actuació és mirada amb respecte i simpatia per la gent de casa nostra.

L'excursionista realitza, actualment, una obra verament lloable. Cal observar amb atenció la tasca bondadosa i ingent que ha vingut fent l'excursionisme creant associacions de cultura per tot arreu de la nostra terra. En les nostres comarques, no hi ha població, per poca importància social que tingui, que es trobi mancada d'un estol de joves entusiastes excursionistes associats disposats a treballar àvidament per la causa de la cultura, interpretant aquest mot en la seva àmplia i generalitzadora significació. Es preocupen, generosament, per adquirir la instrucció i educació que cal a la seva persona. Aquest esforç és veritablement digne d'ésser lloat, i sembla que s'hagi arribat al moment que podríem anomenar del *sentiment pedagògic*, per poder encarrilar degudament les activitats individuals i col·lectives del nostre prepotent esport de l'excursionisme, ja que s'ha arribat a un elevat sentit crític que fa prevenir la realització dels afers primordials de l'esperit de l'excursionista, i, també, el del ciutadà, que ha d'ésser el mestratge guaiador per a assolir el millorament dels homes mitjançant el vigor coratjós de la cultura moderna. Cal aprofitar el fruit d'aquesta aspiració comuna per a l'òptim rendiment de perfectibilitat humana. Ara, l'excursionista, malda per enlairar el sentiment del saber, i dóna fidelitat a aquest sentiment, ja que preveu que per tal cosa esdevindrà un home útil a la vida, posat que

és la valor — valor cultural i moral — que pot redimir la societat humana.

Val a dir que l'excursionista ja s'ha fet càrrec del que és el problema redemptor de la cultura, per la qual cosa els homes es troben més aproximadament compenetrats com més elements culturals posseeixen, i que per això cal que hom desdoblí les energies del pensament amb la intensitat que hom pugui per a formar-se un cabal de coneixements culturals que són necessaris i indispensables per a conviure amb tots els ciutadans. L'excursionista sap relligar el seu treball intel·lectual amb la nostra tradició pairal tan afanyosa per a la conquesta del saber humà; l'excursionista sap que ha de tenir aptitud preparadora per a poder observar, comprendre i raonar els fets de la naturalesa, i ultra ésser un home que pot sustentar un ideal, és dóna compte que toca de peus a terra, i que sense un treball intensificat de llarga durada educativa i instructiva, hom no pot regentar acompliment l'existència del viure, per la qual, la serenor i l'equponderació espirituals, és un fet psico-biològic que restaria mancat de transcendència en el sí d'un conjunt col·lectiu, posat que l'objectiu primordial d'aquest ha d'ésser el despertar als seus components la idea justa de tot allò que els envolta, i formar, en definitiva ciutadans que sentin i proclamïn un ideal generós per a assolir el benestar d'una col·lectivitat determinada en harmònica consonància amb els altres homes del món.

L'evolució ascencional del nostre excursionisme, així com la seva intrínseca valor moral i educativa, tan individualment com col·lectivament parlant, ací resta exposada d'una fàisó ràpidament resumida, perquè en tinguin una idea els lectors d'aquesta benemèrita revista catalana d'ultramar.

F. PUJOL I ALGUERO.

ELS CATALANS PEL MON

LA NOSTRA MUSICA A LONDRES

L'ILLUSTRE compositor, escriptor i crític musical Eduard L. Chavarrí i la seva bella i distingida esposa, la notabilíssima cantatriu Carme Andújar, han donat a conèixer cançons ibèriques, i entre elles cançons catalanes i valencianes.

Tan simpàtics artistes han parlat dels concerts, en els quals prengueren part, organitzats per la Chamber Music Society, de Londres.

El mestre Chavarrí digué:

—Varem marxar a Londres cridats per la Chamber Music Society, entitat que ha po-

sat en pràctica el programa de donar a conèixer la bona música ibèrica per mitjà de sessions de cant, d'instruments, conferències, escrits, i d'altres. Aquest projecte fou patrocinat per la Faculty of Arts, i d'aquesta manera, la música valenciana i la catalana tingueren falaguera acollida entre el públic aristocràtic de Londres. La Chamber Music Society, és una entitat de gran distinció, la presidència d'honor de la qual es unida al nom de la infantessa donya Beatriu.

Perquè a Anglaterra — detall digne de remarcar — sostenen la vida de les institucions d'art, i especialment de la música,

les dames més distingides. El director de l'esmentada entitat és el celebrat violinista Angel Grande.

La Faculty of Arts és una institució model: impulsa la vida de les diverses branques artístiques per mitjà d'ensenyaments i realitzacions, i amb el concurs i el favor directes de rellevants personalitats de Londres. La secció de música és presidida per un dels compositors moderns més distingits d'Anglaterra: Herbert Bedford.

Es instal·lada la Faculty of Arts en un magnífic edifici que s'aixeca al centre de la gran ciutat, al famós barri de Piccadilly. Els diversos pisos de l'edifici són destinats a les diverses branques de l'art, amb sales d'audicions, d'exposicions, de juntes i de

pendències; tot instal·lat amb sumptuositat i bon gust.

El mestre Chavarri parla dels concerts, de l'aspecte imponent i magnífic de la sala, de l'elegància i distinció de les senyores, de l'auditori tot atent i entusiasta, malgrat la llegenda de la fredor britànica, i dóna detalls de premsa i notícies i cartes de felicitació.

Totes aquestes notes demostren que el mestre i compositor valencià i la seva esposa han assolit a Londres i entre el públic selecte dels concerts de la Chamber Music Society, un triomf dels millors.

Carme Andújar ha estat considerada cantatriu bella i de puríssima veu, posseïdora d'una musicalitat privilegiada, gràcies a la qual les seves interpretacions tenen una valor màxima. Compositors i crítics, com H. Bedford i C. Cabot, així ho reconeixen.

Figuraven a la primera part del programa obres dels grans mestres del *bel canto* dels segles XVI al XVIII. L'art pur de Caldini, seguit de Salvator Rosa, Gattori, Paisiello. I l'auditori anava seguint la veu timbrada de Carme Andújar, que marcava les inflexions, cada vegada més accentuades i pròdigues en dificultats per part dels

esmentats mestres. Des dels primers moments, l'auditori es mostrà encisat i aplaudí llargament i amb entusiasme l'admirable artista i el mestre Chavarri.

Després, s'interpretaren obres de Duron — segle XVIII — harmonitzades pel mestre Chavarri, i cançons ibèriques; entre elles cançons valencianes i catalanes, de diversos mestres i del mateix Chavarri, com la bellíssima "Cançó de l'horta".

Aquestes cançons foren cantades per Carme Andújar amb una profunda emoció i d'una manera insuperable. I aquell auditori, tan sever i tan correcte, va vibrar, va entusiasmar-se amb el nostre art, la nostra música, les nostres cançons, i aplaudia incansablement i demanava el *bis*. Calgué complaure'l diverses vegades, per correspondre a les seves manifestacions expressives i al seu homenatge.

La notabilíssima cantatriu Carme Andújar i l'il·lustre mestre compositor Eduard L. Chavarri han obtingut a Londres, interpretant les nostres cançons, un èxit ben faguer i remarcable. Els artistes han estat gentilment obsequiats amb presents, amb banquetes, amb excursions i visites a diversos llocs interessants. I, probablement, can-

çons i música del mestre Chavarri seran editades a Londres.

L'EXIT D'UN PINTOR CATALÀ A PARIS

El notable pintor Rafael Duran-Camps acaba d'aconseguir a París un èxit remarcable amb l'exposició i venda de les seves darreres obres.

Confirmant aquesta notícia, escriuen, de París estant, el que segueix:

"Exposades vistosament al saló particular on s'exhibeixen els Matisse, Utrillo, Derain, etc., a les Galeries La Renaissance, de la rue Royale, hem vist diverses teles del pintor català Duran-Camps, resident a París. Entre elles, destaca el retrat de cos sencer i de grandària d'una aristòcrata de París, executat per l'esmentat artista català i d'un modernisme encisador.

"Aquestes teles atrauen d'una manera, podrien dir insospitada, l'atenció dels col·leccionistes i marxants, els quals comencen a recercar les obres de l'esmentat pintor, les quals són considerades com un crític de guia en mig de les vacil·lacions que la pintura dita *d'avanguardia* ha provocat".

EL CENTENARI DE MISTRAL A BARCELONA

(De la pág. 15)

Alcem la copa sense espera
per Berenguer i el rei en Pere,
pels temps enrera.
Català, llemosí, provençal o gascò:
a la memòria del rei en Jaume
i del reialme d'Aragó!

Acabat el sopar, fou tramès un telegrama a la senyora vídua de Mistral amb aquestes paraules:

"Senyora Maria-Frederic Mistral. — Mailana. — Comitè Català festes mistralenques de Barcelona, després de la inauguració del monument al gran poeta en el Parc de l'Exposició i després del gran banquet ofert per l'Ajuntament als Felibres, us adreça els seus respectuosos homenatges. — El President, *Francesc Matheu*".

LA POESIA DE FRANCESC MATHEU

"Batlle de Barcelona: avui per les llatines terres ha correput una aura d'ideal; els pobles s'han despert a un crític de poesia, i en viles i ciutats flameja i s'esbadia la glòria de Mistral.

En aquest himne immens de notes escampades, en aquest rellorir de flors de l'immens pom on el passat reviu, on el pervindre vibra, servents de l'ideal, devots del gran felibre, nosaltres també hi som.

Hi som, i Catalunya ens mou i ens encoratja en aquesta expressió d'un gran consentiment: hi som amb el fervor d'una ànima admirada, però també hi venim amb l'ànima abrandada d'un noble agraïment.

Perquè En Mistral l'hem vist de cara envers
[nosaltres
hoant nostre país, tractant-nos de germans,
i és al bell començar de nostra renaixença
que ens saluda gloriós ell, geni de Provença,
amb l'"Oda als Catalans".

En plena aparició de la seva "Mireia"
s'adona de què aquí fundem els Jocs Florals
i ens crida des de lluny amb sa veu prestigiosa:
"qui té la llengua té la clau meravellosa
que ens lliura de dogals".

Amic d'En Balaguer, company de plans
[i somnis,
renegant de l'avui, amorós de l'ahir,
somnia en retornar la vida a una "Comtesa".
"Si em sabessin entendre!"—exclama amb
[ardidesa—
"Si em volguessin seguir!"

I quan, al cap de taula, alça la nostra "Copa",
entona enfervorit un càntic fraternal,
i als catalans conscients ens diu: "Germans,
[beguem-hi,
els de prop i els de lluny, beguem-hi
[i combreguem-hi,
per la glòria pairal."

Quan, al seixanta vuit, se'n ve a la festa
[magna,
el sobta la visió del Montserrat altiu,
i en caure de genolls davant la Moreneta,
li ragen impensats del seu cor de poeta
els versos que li diu.

I en deia aquest país d'història propparenta
de la seva, que és font constant d'inspiració,
brinda, amb l'abrandament al cor, encès el rostre
per En Jaume primer, que és el pare, i pel nostre
reialme d'Aragó.

Sempre de cara aquí! Fins quan en tristos dies
s'emboira i s'ennegreix el cel dels catalans,
son clam de vell amic des de Provença vola
als nostres diputats per retornà a l'escola
la llengua dels infants.

La llengua del bressol, la llengua de la mare,
la llengua del casal, la llengua de l'avior,
la que ens porta en llevat tot el més sant
[i noble...
Guardeu-vos, Potestats, d'escatimar-la al poble,
"que això és el dret major!"

Senyor Batlle, que més cal esperar d'un home
per retre-li el tribut d'un poble conscient!
Nosaltres som devots de son cor, de sa pensa,
i en fe de devoció i de reconeixença
Hi alcem un monument.

Perquè si hem d'agrair l'amor de quisesquia,
com més l'hem d'estimar quan ens ve d'un
[Mistral
que ha fet "Mireia" i "Nerto" i "Calendau"
[i el "Rose",
i el Museu Arletenc, i el Codi on ha reclosa
la parla provençal!

Senyor Batlle: guarden aquest padró de glòria;
que el guardi la Ciutat com un record fidel;
és al poeta gran que ni enganya ni s'erra,
que ens fa estimar la llengua, i ens fa estimar
[la terra
per guanyar-nos el cell!"

E. Campllonch
ARQUITECTE

Projectes i construccions

Chacabuco 409 — U. T. 8789 Rívad.

NOTICIARI DE CATALUNYA

BERGADA

Pobla de Lillet

Fa algun temps, i amb caràcter urgent, foren separats d'ací els Mossos de l'Esquadra. La Pobla és punt d'aquesta força de temps antiquíssim. L'alcalde ha demanat la transformació d'aquest cos en guàrdia rural.

—Es treballa deferm en l'edificació del Casal de Beneficència. Després de la cooperació d'alguns bons patricis, es tracta de recaptar mitjans entre els fills i veïns de la vila.

—El Santuari de Nostra Dona de Falgàs és envaït totalment de forasters estiuiejants.

CAMP DE TARRAGONA

Tarragona

Han estat rebudes les credencials dels senyors que han de constituir el Patronat de Poblet. Amb aquest motiu, són esperats a Tarragona, l'inspector general del Tresor Artistic-Arqueològic d'Espanya i l'arquitecte conservador de la tercera zona senyor Martorell, els quals, per raó del càrrec, han de formar part d'aquella nova entitat que estarà domiciliada en el Monestir, on seran habilitades unes dependències.

Al terme municipal d'Ulldemolins ha estat descoberta una mina de ferro força important, segons sembla.

Ha estat sol·licitat el registre de l'esmentada mina a nom del senyor Antoni Romero.

A La Cènia es calà foc a la casa de pagès propietat del veí Antoni Segura Vidal. Hom creu que el fet fou intencionat.

Com autor suposat del sinistre, fou detingut un fill d'Antoni Segura, ja que ambdós no es fan.

A Faratella, uns lladregots van entrar a casa del veí Joan Pizana i s'endugueren una important quantitat de blat, d'ordi i d'atmetlles.

Com a suposat autor del fet, ha estat detingut Francesc Riu Llop.

Valls

L'Ajuntament local ha obert concurs per tal d'adjudicar les obres de construcció per a canalitzar el barranc de Titil.

Passarà per sota el passeig de l'Estació.

La realització de la reforma permetrà embellir la placeta que es farà al capdavant del carrer de Clomo, prop l'al·ludit passeig.

L'Associació Catalanista i el Valls Deportiu tralladaran l'estatge social a les dependències de l'antic teatre Principal.

En aquest edifici s'estan realitzant importants millores i reformes que l'embelliran molt.

A la planta baixa s'instal·larà un saló-cafè estil modern.

CARDONER

Manresa

El Cor de la Unió de Manresa ha inaugurat el seu local social, situat al carrer d'Arcs, amb una escaient vetllada literario-musical, al final de la qual es va celebrar un lunch d'obsequi a tots els concurrents.

Hom diu que un dels primers fruits de la constitució de l'Agrupació de lluit elèctric ha estat l'acord pres per les companyies suminiestradores de força de la ciutat, relatius al preu del quilovat, el qual, segons noves, ha estat abaratit d'una manera molt convenient.

Ha començat el curs de català que dona el director del Liceu Dalmau d'aquesta ciutat, senyor Invers. El curs se celebra a la sala de la Biblioteca Popular i el nombre d'inscrits passa de quaranta.

Al teatre del Conservatori, la companyia del teatre Novetats de Barcelona, ha representat amb gran èxit "Miss Barceloneta", d'En Rossinyol, i "La filla del Carmesí", d'En Segarra.

Cardona

Ha produït excel·lent efecte l'acord pres per la nostra Corporació Municipal de tornar a posar la placa que en mal hora es va treure de la font que adorna la plaça de la Fira.

Amb aquesta decisió es dona justa i deguda satisfacció als grups de cardonins de Sabadell i Barcelona que, moguts per l'afecte que professen a llur vila nadiua, volgueren patentitzar aquesta estimació bastint aquesta font que, a la vegada que és motiu d'embelliment, omple una sentida necessitat.

Quantes vegades hem sentit els generosos donants queixar-se del poc aplegi que es feia de llur oferiment en contemplar l'abandó en que es trobava la dita font. Han estat necessaris set anys perquè es pagués aquest deure de gratitud.

EMPORDA

Figueres

L'Ajuntament de Vilanova la Muga ha acordat contractar un préstec de 40.000 pessetes per a construir un terraplè de contenció de les riudes de la Muga i del Manol.

La Diputació ha declarat obert el període voluntari de

cobrança de cèdules personals d'aquesta província per l'any 1930 de setembre pròxim.

Palafrugell

La nostra vila ha celebrat la seva festa major. Enguany s'ha vist molt concorreguda de forasters; especialment els dos primers dies.

Les festes, per bé que inferiors en quantitat, en qualitat han igualat les d'anys anteriors.

La nota de més relleu l'han constituïda els partits de futbol, els quals s'han vist molt concorreguts. El Palafrugell F. C. ha fet dues magnífiques actuacions: ha batut per tres a dos el primer equip del F. C. Barcelona, en el qual figuraven sis internacionals, i empatà a un gol amb el Badalona F. C.

Els balls del Circol Mercantil s'han vist plens de gom a gom; els del Centre Fraternal han estat una mica desanimats.

També s'han vist molt concorregudes les representacions de l'Olympique Circus, el qual era instal·lat al costat del Parc d'Atraccions.

Sant Feliu de Guíxols

La Companyia del tren de Girona a Olot, per tal de facilitar el retorn dels excursionistes que vénen a la nostra ciutat amb motiu de les nombroses festes que se celebren durant els mesos d'estiu, ha organitzat un tren especial que surt de Girona a les vuit del vespre i arriba a Olot a un quart d'onze.

Tingué lloc al Balneari Sant Elm la festa que havia de celebrar-se per la revetlla de Sant Jaume i que fou suspesa a causa del temps insegur que imperava aquells dies.

La terrassa, bellament adornada i il·luminada, presentava un cop de vista magnífic. Calgué utilitzar-la en tota la seva extensió per donar cabuda a la gran gentada que es traslladà a aquell paratge y que hi restà fins a les primeres hores de la matinada.

Girona

Diuenge al matí va tenir lloc a la Devesa de la nostra ciutat la inauguració del monument al malaguanyat escultor gironí Fidel Aguilar, per iniciativa del grup d'Els Amics de l'Art i pagat per subscripció popular, a la qual hi contribuï l'Ajuntament amb 1.200 pessetes.

Carles Rahola féu un parlament en el qual glosà la vida d'Aguilar i la seva obra; oferí el monument a la ciutat i proposà que al Museu de Girona figurí una obra de l'Aguilar al costat de les de Clarà i de Blai.

L'alcalde senyor Coll, va donar les gràcies per l'ofertament en nom de la ciutat i digué que l'acte que se celebrava no solament enaltia un gironí sinó que honorava a tota la ciutat.

La comissió organitzadora de l'homenatge al malaguanyat compositor Juli Garreta, ha acordat revisar i pagar les despeses.

També acordà destinar el sobrant que resulti per a l'embelliment de l'indret on es troba emplaçat el monument en aquesta ciutat.

Es fan gestions perquè l'Orfeó Català, que dirigeix l'eminent mestre Millet, doni un concert a la nostra ciutat un dels dies de la vinent festa major.

GUILLERIES

Sant Hilari Sacalm

Arreu l'animació és continua. El camp de tennis es veu continuament emplenat. Ha estat un bon concert del jove hilarienc J. M. Bayer l'haver dotat la nostra vila d'aquest esbarjo.

La companyia del teatre Novetats de Barcelona, que actua aquesta temporada, està guanyant-se els aplaudiments generals dels assistents a les seves representacions. Ultimament ha posat en escena "Miss Barceloneta".

Lleida

S'ha inaugurat el mercat nou de Sant Lluís, ample i dotat de condicions higièniques immillorables.

Aquesta millora ha estat ben rebuda per part del públic.

A un establiment cèntric ha quedat exposat el projecte d'ampliació de la plaça de la Pahria. La façana antiga és completada amb un torricó artístic, i es dona una major visualitat a l'edifici.

Aviat comensaran els treballs per realitzar un projecte tan convenient.

Ha sortit el primer nombre del periòdic setmanal *L'Espurna*, de caràcter esquerrà.

En aquesta ciutat es preparen diverses festes amb motiu del XII tomb ciclista a Catalunya, que tindrà lloc del 7 al 14 del mes entrant.

Enguany ha estat acordat que la nostra ciutat sigui el final de la tercera etapa. A tal objecte ha estat constituït un comitè integrat pels representants del C. Ciclista de Lleyda, E. C. Lleydatà, Lleyda F. C., Tennis C. Lleyda i el delegat de la U. Velocipèdica, senyor Galeras.

MARESMA O COSTA DE LLEVANT

Badalona

Ha estat oficialment inaugurat el Club de Natació. Amb aquest motiu tingué lloc un animat ball al qual concorregueren elegants senyorettes i distingides personalitats de la ciutat.

El nou club, que compta en l'actualitat amb uns 130 socis, està instal·lat en un magnífic local que conté 40 casetes individuals i una sala general. Té tres sales per a dutxes i una sala de sessions.

La Directiva posa el club dos dies de la setmana a disposició dels nens de les escoles.

Malgrat

Ha desvetllat favorables comentaris el fet del nostre Ajuntament reunint en assemblea a una veritable representació popular per posar a llur criteri el projecte d'esfaltar tots els carrers.

En aquesta reunió, composta per tots els que han estat regidors populars des de l'any 1912 i tots els actuals presidents d'associacions, en la qual feren ús de la paraula, a més de l'actual batlle, senyor Masens, el tinent d'alcalde senyor Fontrodona i el regidor senyor Arnau, de l'actual Consistori, i els senyors Viladevall i Serra, ex-batllers; el senyor Torrest, Jaume Masens, Pere Badia i Cirili Turró, ex-regidors, i els senyors Illes i Viader, entre altres presidents d'entitats, es donaren àmplies facultats morals al nostre Ajuntament i se l'encoratjà per fer la millora segons els seus propòsits exposats, donant-los un vot de confiança.

La bandera barrada oneja al vent a la façana de Casa de la Vila tots els dies de festa.

Dintre pocs dies seran emplaçades a diferents barris extrems de la nostra vila unes fonts públiques.

En la darrera sessió municipal es ve prendre l'acord (vistes les instàncies de la totalitat dels veïns del antics carrers del Carme i Passada) de substituir pels que ja hi havia els actuals noms de Primo de Rivera y Milans del Bosch.

Sant Iscle de Vallalta

Aquesta pintoresca i simpàtica població ha celebrat la seva festa major amb tota esplendidesa i amb una animació extraordinària.

Els anys de la funesta dictadura havien entorpit, com a tot arreu, la seva marxa progressiva i patriòtica, i, naturalment, tenien ànsies de manifestar-se ben lliurement per a demostrar llur capacitat en organitzar festes sense trabes ni lligams de ningú.

Enguany això ha succeït, i

hom no recorda festa tan grossa i lluïda com la celebrada aquests dies.

MONTSENY

Arbúcies

Aquest anys és nombrosíssima la colònia d'estiuejants que s'ajornen en les delicioses contrades de la vall Montsenyena, trobant-hi entre altres personalitats Santiago Rossinyol i la celebrada cantatriu Mercè Cap-sir.

Com anys passats, l'Ajuntament de Barcelona ens ha tramès una colònia de 40 nens amb els corresponents professors.

L'últim partit de futbol jugat al camp del C. D. Arbúcies fou entre el Vich F. C. i el nostre representant, que el derrotà per 4 a 0.

S'han començat les obres per a l'arranjament del teatre del Centre Catòlic, que s'inaugurarà per la Festa Major.

Els dies 22 i 23 es projectà al Coliseum-Cinema la revista sonora "Catalunya". Obtingué un gran èxit.

PALLARS

Caldes de Bohí

L'aplec de l'ermita de Sant Nicolau es veié concorregut en extrem.

Hi acudiren els principals remaders amb llurs pastors i ramats de tota mena de bestiar, que donaven a l'estany de La Llebretra un aspecte atractiu i alegre.

Les funcions religioses foren celebrades amb tota solemnitat i es veieren molt concorregudes.

Aquest balneari està ja força animat i s'organitzen moltes excursions a diversos indrets.

S'han inaugurat les reformes de les fonts del Bou, Tartera i Bosc, on han estat col·locades artístiques plaques de pedra artificial, obsequi de la casa Aguiló, de Lleyda. Es un treball molt ben acabat que ha meregut els elogis de tota la colònia. No cal dir que les fonts presenten tot un altre aspecte.

Ha estat també molt ben rebuda la reforma de les habitacions i corredor de la cèlebre estufa, que està força bé, així com les banyeres instal·lades a l'Hotel.

Aquest balneari acaba de passar la seva Festa Major petita, o de Sant Jaume, la qual ha assolit un èxit.

La part musical fou confiada a la xaranga Els Ben Plantats, de Salars, els quals, en llur programa executaren sardanes, ballades de totes menes, peces de concert i missa, de la manera que d'ells podia esperar-se.

No cal dir que la concurrència a tots els actes fou molt

nombrosa, tant per part dels de la colònia com dels forasters dels pobles veïns, els quals aprofiten les festes de Caldes per a diades d'esplai.

PENEDES

Vendrell

Amb gran concurrència de forasters, s'ha descapdellat aquest any la Festa Major.

Han constituït el clou de les festes, el monumental envelat que d'uns quants anys ençà es basteix a la plaça de Pi i Margall, i la il·luminació del nostre esvelt campanar que, aquest any, ha lluit en els seus quatre caires i al lloc més alterós, altres tants escuts barrats, pensada que fou molt celebrada.

Els balcons de moltes cases particulars han estat ornamentats amb draps barrats, i la cobla L'Art Gironí ha desgranat el més selecte del seu repertori de sardanes.

Els castellers vendrellenques — de quines habilitats la premsa ha tingut ocasió de parlar — formant dues colles, han rivalitzat en quina podia aixecar millors castells. Aconseguiren força acceptables conjunts, que foren aplaudits entusiàsticament per la multitud partidària d'aquest art i rejovent deport, entre els quals admiradors es compta el nostre Pau Casals, qui no falta mai on l'espiguet de les gralles assenyalà que va a aixecar-se un castell.

SEGARRA

Calaf

Tingué lloc la inauguració de l'Agència de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, establerta en aquesta vila als baixos del casal del Centre Catòlic. Aquesta Agència, delegada de la sucursal d'Igualada, és la primera que estableix la Caixa de Pensions.

Després de la benedicció del local que féu el senyor prior, la nombrosa comitiva que hi assistí es dirigí a la Casa de la Vila, on el senyor Moragues, director general, amb un bell parlament, resumí la gran obra que la Caixa de Pensions realitza per tot Catalunya. Felicità i s'oferi a les autoritats de la vila de Calaf i comarca. Fou molt aplaudit.

Amb afectuoses paraules li contestà, donant-li gràcies, el senyor Josep Anguera, alcalde de la vila.

Els invitats foren obsequiats amb pastes, xampany i cigars.

Igualada

El dia 29 de juny compliren tres anys de la inauguració de la Casa de Cultura i Biblioteca Pública de la Caixa de Pensions. Bella tasca la de l'esmentat organisme, per les sales del qual han passat milers de lectors i s'han celebrat bon nombre d'exposicions i conferències.

Ara tot justament acaba de celebrar el tercer aniversari de la seva inauguració fent arribar fins a 4.000 els volums que constitueixen el fons de la seva biblioteca. Entre les noves adquisicions, n'hi ha una per tots conceptes valuosíssima: l'obra "La escultura romànica en Espanya", per A. Kingsley Porter, professor de la Universitat de Harvard, obra de gran luxe, amb més de 160 làmines en fototípia, publicada per les edicions internacionals d'art Pantheon, de Florencia.

El diputat provincial de Barcelona Ferran Valls i Taberner ha felicitat cordialment, per escrit, el nostre primer tinent d'alcalde senyor Pere Borràs, perquè a proposta d'aquest l'Ajuntament acordà l'organització de l'Arxiu Municipal, on s'han fet, per ara, algunes millores, com dotar-lo d'una taula escriptori estil català, adquisició d'elegants etiquetes per a rotular les carpetes de documentació i formació d'un catàleg dels antics registres del Consell de la vila.

Molt aviat es començarà el llibre de la Crònica, on es relataran els successos més importants ocorreguts a la població.

Sant Jaume Sesoliveres

A l'església, ultra l'enrajolat nou s'han fet reformes a l'altar del Sant Crist, la imatge del qual es podrà visitar còmodament. El Sagrat Cor també escau molt al nou lloc on ha estat col·locat. S'ha reformat el Baptisteri, s'han col·locat dues vitralls artístiques al creuer i dos jocs de bancs.

S'ha inaugurat un nou servei d'autos de Piera a Sant Sadurní. Aquest servei fóra de desitjar que arribés fins a la Portesa, puix ara sols afavoreix una mica a aquesta població, incomunicada per falta de carretera, que cada dia es fa més necessària.

Les vinyes presenten bon aspecte i la collita de blat Déu n'hi dó.

SELVA

Massanet de la Selva

Es parla de donar efectivitat al que hi ha disposat referent a jubilació de secretaris municipals i altres funcionaris, ja que el d'aquest Ajuntament té complerts 72 anys i en porta més de vint de servei.

Seria d'agrair a la Corporació municipal que, aprofitant el remanent que hi ha en caixa, procurés la instal·lació del telèfon com també la instal·lació d'una escola graduada per millor ensenyament del nens, degut a l'excés de matrícula.

Urgeix també l'adob del carrer d'entrada a la població per intranstable.

Seria convenient que s'activés el posar noms de catalans il-

lustres als carrers que n'ostentaven de testaferrers de la Diada i que hom diu que l'Ajuntament està estudiant.

Ha quedat inaugurat el servei del trasllat de cadàvers al cementiri amb cotxe.

VALLES

Granollers

El grup esperantista granollerí Interligo Kai Frateco, amb motiu d'haver quedat reglamentàriament constituït, ha fet la seva inauguració oficial aprofitant l'avinentsa del tancament del primer curs d'Esperanto a l'escola de la Unió Liberal.

L'acte, que tingué lloc diumenge, consistí en hissar la bandera internacional a la dita societat i en un vermouth d'honor als que han ajudat a la fundació de l'esmentat grup.

Llinars del Vallès

Els propietaris de la finca El Castell, senyors Blai Fontanals, Joan Girona, Lluís Prats i Josep Martínez, han cedit els terrenys en els quals serà construïda una biblioteca pública de les que sosté la Diputació Provincial. Per aquest objecte una comissió de forces vives va entrevistar-se dies enrera amb el diputat ponent de Cultura, senyor Antoni Jansana.

Sembla, doncs, que l'idea llançada pel mestre senyor Misé va per bon camí. Suara s'ha rebut l'oferiment d'obriers del ram de construcció que hi treballaran de franc; l'alcalde senyor Caselles, que és industrial paleta, farà els fonaments, i el propietari de la bòbila senyor Grau, donarà també una partida de rajoles.

Mollet

Hom diu que l'Ajuntament farà enderrocar la casa que

tanca el carrer Pi i Margall, per posar en comunicació directa els carrers Cases Noves i Jaume I.

En el cens electoral d'aquesta vila figuren 999 noms.

La comissió organitzadora de les festes municipals de la Festa Major fa gestions per a celebrar un dia de la festa un festival d'aviació per l'Escola Catalana de l'aeròdrom Canudes. Després de les pràctiques d'exhibició de vols, podran rebre el bateig de l'aire tots els qui ho desitgin.

El Foment de la Sardana té preparades per a la pròxima Festa Major vuit ballades de la nostra dansa en diversos indrets de la població, per la cobla La Principal, de Santa Coloma de Farnés.

Ha acabat el curs d'Història de Catalunya que donava el doctet Rosés al Centre Catalanista. Ha estat molt felicitat.

Hom diu que aviat començarà en el mateix Centre un curs de llengua catalana.

Reunit en ple l'Ajuntament, va acordar rescindir l'arrendament de les aigües, que tants perjudicis portava a la nostra vila des de l'any 1925 ençà.

Montcada

Ha quedat constituïda en aquesta població l'Agrupació de Propietaris del Pla d'En Montiu.

Es per aquest sector de la població que passa la mina del rec Comtal, que condueix les aigües, dites que Montcada, que assorteixen Barcelona.

La novella Agrupació té com a primordial objecte la defensa dels interessos dels agrupats, i a l'hora, el col·laborar en l'ac-

ció de les autoritats municipals en tot quant signifiqui una millora d'ordre general.

El Pla d'En Montiu, que constitueix l'exemple de Montcada, va poblant-se ràpidament i tot fa preveure que dins d'un cert termini constituirà el sector més important de la població.

Sabadell

Ha finit la Festa Major. Tal com vàrem preveure, ha estat animadíssima. Tant les festes populars com els espectacles públics han estat concorregudíssims. Les solemnitats religioses han tingut gran relleu. La processó del Sant Patró, de la qual fou pendentista el senyor Joan Ferreras, constituí una gran manifestació.

El bon gust i esplendidesa de les luminàries han estat ponderades per tothom.

La festa dels gegants i caps grossos, que va celebrar-se diumenge a la tarda, va atreure a Sabadell un contingent de forasters difícil de calcular. Les Rambles es veieren materialment invadides i la presència d'aquell estol de personatges vinguts de tots els indrets de Catalunya, fou celebrada per la gent menuda i per la gent gran.

Les audicions de sardanes han constituït les festes populars de sempre.

Tambe els castells de focs han estat molt celebrats.

La Comissió delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, en la seva darrera sessió acordà obrir al públic, al seu domicili social, una oficina per a la correcció gratuïta de tota mena de textos catalans, la qual s'inaugurarà dintre pocs dies, així que estiguin resoltos els detalls preparatoris.

També té en organització la dita Delegació un curs públic i gratuït d'ortografia catalana, que es donarà en un local inde-

pendent durant els mesos de juliol, agost i setembre, de dos quarts de vuit a dos quarts de nou del vespre, tres dies cada setmana.

Aquest curs et anirà a càrrec del senyor Serafí Singla, secretari de la Delegada i professor del Liceu Dalmau.

Sant Feliu de Codines

Amb les formalitats de consuetud, han pres possessió dels càrrecs de jutge municipal i suplent, fiscal municipal i suplent, els senyors Llorenç Mauri, Joan Deu, Jaume Grau i Pau Padrós.

Continua treballant-se de ferm en l'enllaç de carreteres, millora urbana que afavorirà molt tota la vila.

La colònia estiuenca—la més nombrosa que ha romàs a la vila—procura divertir-se força. Ultimament, organitzat per l'element jove, tingué lloc als jardins de la gran torre Torrens, una vetllada molt escaient, amenitzada pel quintet Catot, en la part de la dansa, i acabà amb un devesall de focs artificials, de remarcable bon gust.

VIC

Durant el mes de juny darrer, a la Biblioteca Pública que la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi sosté a la nostra ciutat, hi han concorregut 1.584 llegidors, repartits en 765 homes, 366 dones i 453 infants.

Les obres consultades donen un total de 1.616, repartides en les següents matèries: Llibres d'infants, 413; Obres generals, 54; Filosofia, 67; Religió, 44; Filologia, 90; Ciències pures, 53; Ciències aplicades, 107; Belles arts, 132; Literatura, 405; Història i Geografia, 130.

LES CIRERES PRETENCILOSES

Les cireres diuen:

—Nosaltres som les joies de la jove masovera de l'hort productiu.

I la masovera en cull dues i se les posa com bell penjoll a l'orella.

I tornen les cireres:

—Ningú, com nosaltres, la faria tan bella!

I la masovera en cull dues més i se les posa com bell penjoll a l'altra orella.

I tornen les cireres:

—Ningú podria, com nosaltres, presentar-la més formosa!

I la jove masovera en cull un ramell, i posant-se'l damunt la sina esvelta, marxa cantant d'alegria, corrent pel gran hort.

I jo, que ho sentia, pujó al cirerer i dic a les cireres:

—Si la masovera em veu també em voldrà a mi.

I les cireres, rient, em contesten:

—A tu?... Una cuca tan fastigosa?...

Tu creus ésser tan bonica com nosaltres, que som les joies de la masovera?

I les responc:

—Es que jo seré molt bonica!

Pocs dies després em són nascudes belles ales colorades i sóc papallona, i volant al cirerer, dic a les cireres:

—Em veieu? La jove masovera em voldrà a mi, també, ara!...

I les cireres es remouen inquietes, i baix baxet, es parlen.

I torno:

—Em veieu? La jove masovera em voldrà a mi, també, ara!...

I les cireres es remouen inquietes i, malagrades, em miren.

I la masovera ve i li diuen les cireres:

—Mira, quina joia!...

I ella pregunta:

—A on és?

—Aquí, al cirerer: és una papallona. Pren-la, que et farà més maca que nosaltres.

I la masovera m'agafa, i diuen les cireres:

—Posa-te-la damunt del si.

Ella pregunta:

—Com fer-ho?

—Punxa-la amb una agulla i clava-te-la, i et farà més maca que nosaltres.

I la jove masovera m'agafa i, clavant-me una agulla en el cor, em posa damunt el seu pit esvelt, i marxa cantant d'alegria, bo i corrent pel gran hort productiu.

Lola ANGLADA-SARRIERA.

EL P. JOSEP ALGUÉ

L'il·lustre savi meteoròleg
i director de l'Observatori de Manila

Es mort, a Roquetes (Tortosa), el savi meteoròleg, sismòleg i astrònom, pare Josep Algué, inventor del barociclonòmetre i ex-director de l'Observatori de Manila.

Fa poc que recaigué en la greu pulmonia que l'any passat el portà al caire de la mort. Colpit per la malaltia, encara s'interessava per les solemnitats cíviques, acadèmiques i religioses amb què eren honorades les despulles del seu mestre, el P. Frederic Faura, fundador de l'Observatori de Manila, per al qual volia tota la glòria d'aquella institució, que ell, tanmateix, enlairà als cims més alts de la fama.

Català il·lustre, savi meteoròleg i una de les personalitats de més relleu en el món de la ciència, en saber que s'havien celebrat els funerals del P. Faura, digué: "Déu em crida ara també a mi. Aquests funerals seran també els meus".

El nom il·lustre del P. Josep Algué, savi meteoròleg i director, fins fa pocs anys, del Servei Meteorològic de l'important Observatori de Manila, era un nom conegut i estimat a tots els centres científics d'Europa, Asia i Amèrica.

El P. Algué va néixer a Manresa el 28 de desembre de l'any 1856, i entrà a la Companyia de Jesús el 17 de juliol de 1871. Tenia, doncs, 74 anys d'edat i 59 de religió.

Tan bon punt el P. Algué acabà la seva carrera, va consagrar-se quasi exclusivament a l'estudi de les ciències exactes, molt especialment a la meteorologia i sismologia, ciències sobre les quals ha publicat nombroses obres, la major part monogràfiques, totes de gran vàlua i que afermaren el prestigi científic de llur autor:

El savi meteoròleg fou deixeble del pare Faura, també català, i el seu successor en la direcció de l'Observatori de Manila i del seu Butlletí mensual. Ambdós homes de ciència foren comissionats pel Govern espanyol per a representar-lo al Congrés Científic celebrat a Xicago amb motiu de l'Exposició Universal de 1894.

El govern nord-americà, l'any 1900, nomenà el P. Algué delegat seu per Filipines al Congrés de Meteorologia de París.

L'any 1904, el P. Algué va prendre part molt activa a l'Exposició Universal de Sant Lluís de Misuri, on va instal·lar una estació model de l'Observatori de Manila i un mapa de relleu de l'Arxipèlag filipí, de trenta metres de llargada per vint d'amplada. El Jurat de l'esmentada Exposició honorà el P. Algué amb tres grans premis i dues medalles d'or.

Entre els invents pràctics més importants del P. Algué, figuren el barociclonòmetre, el nefoscopi i un tipus de microsismògraf, aparells tots d'una gran utilitat.

El P. Algué representà oficialment el govern dels Estats Units en diversos Congressos, entre altres el Congrés Meteorològic Internacional d'Innsbruck (Austria), de 1905, i fou encarregat de redactar, en unió d'altres delegats, el Codi Manual Internacional del acord dels Congressos anteriors.

Des de fa molt temps, el P. Algué tenia un prestigi universal com a meteoròleg. Mr. Taft, governador de Filipines, en carta dirigida l'any 1900 al ministre de la Guerra dels Estats Units, li deia, parlant del sovi català, que era "un dels més eminents meteoròlogues del món".

Farà poc més de quatre anys, el P. Josep Algué anà a Europa en missió científica. Tenia aquesta missió, entre altres extrems, la de concertar una cooperació demanada pel director de l'Observatori del Vaticà, l'eminent astrònom P. Hagen, per al perfeccionament dels mapes celestes dels grans núvols còsmics descoberts per aquest astrònom alemany. Aleshores va donar a Roma una interessant conferència sobre l'Observatori de Manila, la seva història i el seu funcionament.

En aquest temps, i aprofitant la seva estada a Barcelona, practicaren al P. Algué una delicada operació als ulls. A més, estigué malalt. Per aquests motius, el savi meteoròleg que ara acaba de morir no pogué tornar a Filipines i no ha pogut ja prosseguir les seves tasques científiques al davant de l'Observatori de Manila.

□ □ □

La figura del P. Algué era patriarcal i acollidora. Tenia el rostre pàl·lid i la bar-

ba blanca. Malgrat dels molts anys que vivia a fora de Catalunya i malgrat els seus pelegrinatges pel món, parlava un català correcte. La seva conversa era familiar i amena, i amb una modèstia encisadora anava descabdellant tots aquells temes que eren fruit dels seus estudis i de les seves investigacions, captivant, a qui escoltava, amb el relat de les seves descobertes i les meravelles de les ciències a les quals ha consagrat la seva poderosa intel·ligència i tota la seva vida.

□ □ □

La personalitat rellevant del P. Josep Algué està fortament lligada a la important tasca científica portada a cap per l'Observatori de Manila.

Aquest Observatori es va fundar ara fa 60 anys i per una necessitat del país, pels jesuïtes, professors de ciències de l'Ateneu de Manila. Aquesta necessitat era la de preveure i estudiar els *bagutos*, tempestats tropicals que tots els anys sembraven la mort, i la desolació en alguna o diverses de les tres mil illes que formen el grup de Magallanes.

La institució de l'Observatori de Manila es va anar desenvolupant amb èxit remarcable, i als vint anys d'existència era tal la fama internacional assolida, que el govern espanyol el va declarar establiment oficial. L'Observatori, sota la direcció del P. Algué, ha tingut un llarg període de gran activitat i ufana, que ha repercutit en tot el món científic.

En passar Filipines sota el govern dels Estats Units es va produir el fet següent: foren canviades totes les institucions oficials tècniques del país; però l'Observatori continuà tal com estava, amb la mateixa organització i el mateix personal, primer, per voluntat dels filipins, i després per reconeixement i desig del govern nord-americà.

L'acció dels governs dels Estats Units ha estat eficaç col·laboradora de les tasques de l'Observatori, dotant-lo de tots els avenços i de tot el material científic, a posta per a una tasca investigadora més gran en extensió i eficàcia. Tant és així, que el nombre d'estacions amb les quals comptava l'Observatori l'any 1898 era el de vint, i aquest reduït nombre ha augmentat fins a més de dues centes, que són les estacions actuals.

Ultra un equip d'aparells meteorològics i sismogràfics dels més perfeccionats, posseeix, entre altres, l'Observatori, un telescopi de refracció de 19 polzades, el més poderós de l'Orient.

L'Observatori de Manila, quan el dirigia el P. Algué, estava a càrrec de cinc PP. jesuïtes, tots cinc catalans, encarregats dels departaments Meteorològic, Sismològic, Astronòmic i Magnètic.

OPINIONS D'ALTRI LA IBERIA VISTA PER CASTELAR

IDEAL

Madrid; en 1863 y en el teatro de Jovelanos; nombre que no se le debió quitar a ese teatro, ahora llamado de la Zarzuela. Una gran muchedumbre llena la sala; al principio del verano. Se levanta el telón, y aparece una masa coral. Se hace un profundo silencio y el coro comienza a cantar. Un hombre que ha salido del pueblo, que ha sido tornero, lo dirige; lo que canta el coro es una canción popular titulada *De bon matí*; parece que la música va imitando todos los matices de la luz naciente, todos los ruidos, todos los aspectos del campo en esas primeras horas del día. *De bon matí*; la mañana que nace; el día que va a principiar; las tareas que nos esperan en la fábrica y en el haza; los hogares que comienzan a humear; el trajín de la casa; las manos prestas que van de una cosa a otra. Ante la masa del coro, este hombre que ha torneado la madera, mueve suavemente su batuta. En el público hay un espectador que se estremece profundamente escuchando estas melodías. Después, pasado el tiempo, habrá de consignar sus impresiones en las cuartillas. Es Emilio Castelar; nadie ha sentido tan honda y líricamente como él la Patria. Ahora Castelar escucha en silencio, todo recogido, todo absorto, estos cantos del coro que dirige Anselmo Clavé. "Cantaban *De bon matí* — escribe el maestro — y confieso que, a pesar de tener a vanagloria el entender y aun chapurrear un tantico el catalán, no de las palabras deducía la música, de la música deducía las palabras, la poesía encerrada en aquel dulcísimo canto." Revelación curiosa ésta de que el gran orador, el maravilloso prosista castellano, chapurreaba el catalán; D. Juan Prim, catalán, no era extraño que, siendo presidente del Consejo, en 1869, gustara de hablar en catalán, según nos cuenta D. Víctor Balaguer. La música que está escuchando Castelar le hace ver toda Cataluña.

"Quien no ha visto las cosas de Levante, de Barcelona — dice D. Emilio —, no

ha visto una de las regiones más hermosas de la tierra." Y ya enardecido por su visión interior, allá va el gran lírico; escuchémosle: "Las costas, que forman un anfiteatro de muchas leguas; el mar, con ese azul que sólo el Mediterráneo tiene, y que yo no puedo comparar sino con un cielo en la tierra; los campos sembrados de maizales, de higueras, de naranjos, de olivos, de viñas; la cordillera del Norte, por tan graciosa manera recortada, que semeja un inmenso intercolumnio; al pie de las colinas, junto a la pedregosa playa, el pueblo nuevo conservando algo de su griega fisonomía; en la altura, el pueblo antiguo; por todas partes la fecundidad del trabajo, conociéndose en la vela que cruza, en la locomotora que gime, en la fábrica que humea, en el arado que abre el surco, en las redes tendidas secándose por las piedras; y, sobre todo, la luz del sol, aquella claridad del cielo que se aumenta, que se duplica, reflejada, repetida por el cristal de las aguas." Los cantos que entonan los coros de Clavé resumen todo el espíritu de Cataluña; el idioma catalán favorece admirablemente la expresión de esas sensaciones. Clavé tiene en la lengua catalana un precioso instrumento. "Sus pintorescos adjetivos — escribe Castelar —, la infinidad de palabras monosilábicas, la riqueza de los verbos, la concisión admirable con que pueden expresarse muchas ideas, las síncopas que permiten a cada paso sus artículos y sus pronombres, hacen de la lengua catalana una lengua esencialmente música."

Los coros, que por todas partes se han formado en Cataluña, fomentan la cordialidad y el amor al arte. Cada coro es un hogar de cordialidad. "Yo los he oído — escribe el orador — desde Figueras hasta Reus, desde las faldas del Pirineo hasta las orillas del mar de Tarragona. Forman un ejército de cantores, que sostiene vivo el culto a lo ideal en toda Cataluña. Yo los he oído en San Miguel del Fay, entre aquellas montañas, acompañados por el ruido del viento que agitaba las encinas y el de las cascadas que se precipitaban

con sublime resonancia en los abismos."

Castelar sentía un profundo amor por toda España. Y era a la par un español europeo; el último europeo de España, como lo fué en su tiempo fray Luis de Granada. Se podría formar un ramillete magnífico de lírica prosa con fragmentos de Castelar en que se pintan regiones españolas; pocas cosas hemos leído sobre Galicia, por ejemplo, como las páginas maravillosas en que el maestro habla de Rosalía de Castro y del paisaje gallego. Pero por encima de España, motivado por su hondo patriotismo, Castelar quisiera ver Iberia, es decir, una confederación de España y Portugal. Con tal Confederación tendrían España y Portugal el ideal necesario para su grandeza. Las anteriores citas las hemos tomado de un artículo que, con el título de "Anselmo Clavé y los coros catalanes", figura en el volumen *Perfiles de personajes y bocetos de ideas*; artículo fechado en 1864. Con referencia a la Confederación ibérica, pueden leerse las páginas que, tituladas "Las dos naciones ibéricas", están recogidas en la *Historia del año 1883*. El patriotismo no puede ser allí más puro, ni la prosa castellana puede llegar a más. Castelar tiene fe en esa Confederación. "Antes de llegar — dice — adonde llegarán, digan lo que quieran las generaciones presentes, adonde llegarán, repito, las generaciones venideras, a una Confederación, hay que preparar muchos caminos, y hay que hacer muchos pactos, así mercantiles como diplomáticos, así literarios como económicos, a fin de obligar a confluir nuestras vidas en los mismos cauces, como confluyen nuestros ríos."

Iberia, gran nación predominante en Europa. "Sí — afirma Castelar, al final de su artículo —; sí, la Patria ideal, en que todos pensamos, y que todos queremos, es hoy una soñada utopía, pero será mañana una viviente realidad."

AZORIN.

(De A B C).

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

CASA FITO

Lima 629

U. T. 38, Mayo 4553

CORSES — FAJAS — CORPIÑOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2.º

U. T. 38, Mayo 6898

—“Com us deia Fontanella, el nostre rei...”

—Calla, reira de Deu! no estic per comèdies; no veus que estic preocupat, buscant un bon taller de Fotografia?

—Home, no guanyo per susts... el que tot-hom sap, vos ho ignoreu...

R. MARTIN

Chacabuco 334

Tel.: U. T. 33-2660

BUENOS AIRES

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera ens ajudareu a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra collectivitat.

Preu de subscripció:

5 PESSOS L'ANY; ARREU.

CADARNS, GRIP

TOS

BRONQUITIS, RONQUERA, ASMA,
etc., es curen ràpidament
prenent les

obren per
inhalació i el
llur gran poder
antisèptic i balsàmic
les fa insubstituïbles per a
tota afecció a les vies respi-
ratòries.

Únic Concessionari:

RAMON CODINA
TACUARI-24 Buenos Aires

Lo
mejor
en

Alta Calidad.

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 878

HORA CATALANA

Que es transmet per mitjà

de l'Estació L. R. 2
(RADIO PRIETO)

Tots els Diumenges de 12 a 1 hs.

CATALANS! ESCOLTEU-LA

PELETERIA

— DE —

MAXIMILIANO PEREZ

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

TALLERES GRAFICOS

“DAMIANO”

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impresors de
“CATALUNYA”.

CORRIENTES 439 — B. AIRES
U. T. 31, Retiro 2952

NO OBLIDEU LA CASA

Oms

per Casaments y Bateigs

XAMPANY "CODORNIU"

LICOR "YASILAC"

Recomanem molt especialment el deliciós vi d'Alella,
Moscatell i Malvasia de Sitges.

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS AIRES